

**สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน**

**สารนิพนธ์
ของ
นางพนิดา ปานอ**

**เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**

พฤษภาคม 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

340.1523

พ.199 ศ

ธ.3

สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน

บทคัดย่อ

ของ

นางพนิดา ปานอ

27 ส.ค. 2546

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2546

h 226923

นางพนิดา ปานอ. (2546). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผลของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน จำนวน 155 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่าชนิด 5 ระดับ ลิเคิร์ท สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t (t-test)

ผลการวิจัยที่พบ

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อม เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผล โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก
2. ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อม เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผล โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
3. การเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า
 - 3.1 ครูที่เพศต่างกันมีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา ด้านการประเมินผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 - 3.2 ครูที่วุฒิการศึกษาต่างกัน มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.3 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า

4.1 ครูที่เพศต่างกันมีปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4.2 ครูที่วุฒิการศึกษาต่างกัน มีปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4.3 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 01

STATES AND PROBLEMS CONCERNING THE PARTICIPATORY LEARNING
OF THE TEACHERS FROM BANGKOK METROPOLIS TALINGCHAN
DISTRICT SCHOOL

AN ABSTRACT
BY
MRS. PANIDA PANOR

Presented in partial fulfillment of requirements
for the Master Education degree in Education Administration
at Srinakarinwirot University
May 2003

Panida Panor. (2003). *States and Problems Concerning the Participatory Learning of the Teachers from Bangkok Metropolis Talingchan Schools District*. Master's Project. M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.

Advisor : Assist. Prof. Dr.Puongrat Kesonpat

The purpose of this research were to study the states and problems of participatory learning management of the teachers from Bangkok Metropolis Talingchan schools district in different areas : a teaching method, building environments for learning stimulation, educational guidance and psychology, and assessment. The sample were one hundred and fifty-five teachers from Bangkok Metropolis Talingchan schools district. Data was collected by Likert-Type in rating scale questionnaire. The data was analyzed by percentage, means, standard deviation and t-test.

The research findings were as follows :

1. The participatory learning management of the teachers from Bangkok Methodpolis Talinglchan Schools District in the area of a teaching method, building environments for learning stimulation, educational guidance and psychology and assessment as considering the whole and each aspect was high.
2. The problem concerning participatory learning management of the teachers from Bangkok Method Talingchan Schools District in the area of a teaching method, building environments for learning stimulation educational guidance and psychology and assessment as considering the whole and each aspect was average.
3. In comparative analysis of the state concerning participatory learning management classified by gender academic qualification and work experience of the respondents it was found that:
 - 3.1 There was as considering the whole and each of such classifying no significant difference among the teachers' gender on the state of participatory learning management excluding educational guidance and psychology and assessment which were significantly different at the statistical level of .05.

3.2 There was as considering the whole and each of such classifying no significant difference among the teachers' academic qualification on the the state of participatory learning management.

3.3 There was as considering the whole and each of such classifying no significant difference among the teachers' work experience on the state of participatory learning management.

4. In comparative analysis of the problem concerning participatory learning management classified by gender academic qualification and work experience of the respondents it was found that:

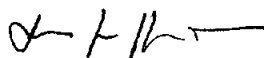
4.1 There was as considering the whole and each of such classifying no significant difference among the teachers' gender on the problem of participatory learning management.

4.2 There was as considering the whole and each of such classifying no significant difference among the teachers' academic qualification on the problem of participatory learning management.

4.3 There were as considering the whole and each of such classifying some significant differences among the teachers' work experience on the problem of participatory learning management which were significantly different at the statistical level of .01

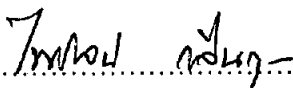
อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ เกษรแพทย)

ประธานคณะกรรมการการบริหารหลักสูตร

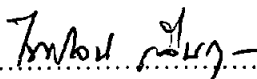

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ เกษรแพทย)

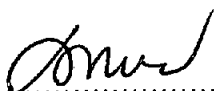

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรวรรณ ตันจ้เจริญรัตน์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร นิตศกุล)

วันที่ 9 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ จัดทำสำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ประธานควบคุมสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรธรณ ดัณฑ์เจริญรัตน์ คณะกรรมการสอบปากเปล่า ซึ่งทุกท่านได้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้ทำสารนิพนธ์ซาบซึ้งในพระคุณ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ ดร.มารศรี สุธานี ศึกษาานิเทศก์ วิไลวรรณ ถีกไทย ผู้อำนวยการสุชาดา เจริญยิ่ง ผู้อำนวยการสุรศักดิ์ วิมลรัตนชัยศิริ ที่ท่านกรุณาให้เกียรติเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและวิธีดำเนินการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ผู้อำนวยการเขตตลิ่งชัน ศึกษาธิการเขตตลิ่งชัน คณะผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน ที่ได้ให้ความสะดวกให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ ในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ และบุคคลสำคัญที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี คือคณะครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน ซึ่งกรุณาตอบแบบสอบถามให้อย่างครบถ้วน

สำหรับบุคคลที่สำคัญยิ่งในการเป็นกำลังใจ ให้สามารถจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี คือ ครอบครัว ซึ่งมีคุณแม่ คุณพ่อ น้องชาย น้องสาว ลูกชาย และหลาน ๆ รวมทั้งเพื่อนร่วมงาน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ วลัยภรณ์ สุวรรณสิทธิ์ เพื่อนร่วมสถาบัน นางสาวกษมา แพร่ภิญโญ คณะครูโรงเรียนฉิมพลี คณะครูโรงเรียนบางแคเนื่องสังวาลย์ และคณะครูโรงเรียนวัดปริวาสทุกท่านได้ให้ความกรุณาในด้านต่าง ๆ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณต่อคุณแม่ชวนพิศ ไทยเจริญ ที่กรุณาอบรมสั่งสอน สร้างสรรค์สติปัญญา สร้างขวัญและกำลังใจ มอบความรัก ความห่วงใย มาโดยตลอด อีกทั้งคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ประสาทวิชาความรู้ ให้ประสบการณ์ ให้ความเมตตา และให้การสนับสนุนในทุกด้าน ขอกราบขอบพระคุณมาด้วยความเคารพรัก

พนิดา ปานอ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. บทนำ	1
ภูมิหลัง.	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบความคิด	8
สมมติฐานการวิจัย	9
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้.....	10
ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	20
ยุทธวิธีที่ 1 วิธีการสอน.....	20
ยุทธวิธีที่ 2 การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้.....	24
ยุทธวิธีที่ 3 การแนะแนวและจิตวิทยา	27
ยุทธวิธีที่ 4 การประเมินผล	32
การจัดการศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตคลองเตย	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
3. วิธีดำเนินการวิจัย	50
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล	54
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	55

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
ความมุ่งหมายของการวิจัย	74
ความสำคัญของการวิจัย	74
วิธีดำเนินการวิจัย	74
การวิเคราะห์ข้อมูล	75
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	75
อภิปรายผล	78
ข้อเสนอแนะ	84
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	84
บรรณานุกรม.....	85
ภาคผนวก	92
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	102

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การแบ่งเขตการปกครองของสำนักงานเขตตลิ่งชัน	36
2 สถิติจำนวนข้าราชการครูและจำนวนนักเรียนในเขตตลิ่งชัน	37
3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	50
4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม	53
5 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน	57
6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน	58
7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านวิธีการสอน	59
8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้	60
9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา	61
10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านการประเมินผล	62
11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน	63
12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านวิธีการสอน	64

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

13 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้.....	65
14 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา	66
15 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านการประเมินผล	67
16 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน รายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ	68
17 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน รายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	69
18 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน รายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	70
19 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน รายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ.....	71
20 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน รายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา.....	72
21 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน รายด้าน และรวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	73

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการ ที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิตเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และร่วมสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. 2543 : 164) และสุกิจ กลีบแก้ว (2531 : 1) กล่าวว่า คนคือปัจจัยสำคัญในอันที่จะนำปัจจัยด้านอื่น ๆ ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพราะคนที่ได้รับการศึกษาจะเป็นกำลังสำคัญในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองให้รุดหน้า ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติก้าวสู่ความมั่นคงต่อไป

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้มีแนวคิดในการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการสร้างค่านิยมร่วมที่ดี เพื่อพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและมีดุลยภาพใน 3 ประการด้วยกัน คือ ประการที่ 1 มุ่งให้เกิดสังคมแห่งคุณภาพ โดยยึดหลักความสมดุล พอดี พึ่งตนเอง สร้างคนดี คนเก่ง มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม สร้างครอบครัวที่อบอุ่น มีระบบการเมืองการปกครองที่ดี โปร่งใส ตรวจสอบได้ ประการที่ 2 มุ่งสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ สร้างโอกาสและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้คนไทยทุกคน คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง สร้างรากฐานทางเทคโนโลยีควบคู่กับการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร ประการที่ 3 มุ่งสร้างสังคมให้เกิดความสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน ดำรงไว้ซึ่งคุณค่าเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย พัฒนาเครือข่าย ชุมชนให้เข้มแข็ง มีการดูแลช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและคนยากจนในสังคม (สำนักงานการศึกษา, 2545 : 44)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดแนวทางในการพัฒนา คน โดยใช้ระบบการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด (มาตรา 22) และเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม (มาตรา 23) ทั้งนี้ ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิดและฝึกปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ โดยการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมที่ผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างสมดุล สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และได้เรียนรู้จากประสบการณ์ (มาตรา 24) ครุจึงเป็น

ผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว และร่วมเรียนรู้พร้อมกับผู้เรียนด้วย ขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์ และบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนถึงบทบาทการจัดการเรียนรู้ที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปของครู เพื่อจักได้ตระหนักถึงความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของครู ให้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้อาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิต และแสดงว่าบุคคลนั้นมีความเจริญเติบโต การเรียนรู้เป็นหัวใจของการศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาก็คือสถานที่ที่จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างได้ผล ในทางพุทธศาสนา การเรียนรู้เป็นการจัดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ การจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดธาตุรู้ ร่วมกับการฝึกหัดอบรมกาย วาจา ใจ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหาด้วยการรู้คิดอย่างถูกต้องแยบคาย กระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดผลอย่างบูรณาการแก่ผู้เรียน คือสร้างความรู้ ความคิด ความสามารถ และความดี (สมน อมรวิวัฒน์. 2543 : 2)

การปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมความรู้และปลูกฝังประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนค่านิยมในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้จะบังเกิดผลสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องส่งเสริมให้ครูผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ มีความสำนึก ตระหนักถึงภารกิจและมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรการโดยตรงในการสื่อสารที่มีความชัดเจนในการปฏิบัติและต่อเนื่องอันได้แก่ มีการกำหนดเนื้อหาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้และวิธีการจัดการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนเจตคติและวัฒนธรรม การเรียนรู้ที่เน้นให้ครูมีการเรียนรู้ร่วมกันและมีการปฏิบัติจริง โดยจัดให้มีโครงการส่งเสริมและพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งหัวใจสำคัญในการพัฒนาประกอบด้วย เนื้อหา และการปฏิบัติจริง 4 ประการ คือ ด้านองค์ความรู้ วิธีการ ทักษะ การเปลี่ยนเจตคติของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวทางใหม่ และการเปลี่ยนวัฒนธรรมด้านการเรียนรู้ โดยเปลี่ยนความนึกคิดและพฤติกรรม รวมทั้งความเคยชินทั้งผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนจึงเป็นสถานที่สำคัญในการให้การศึกษาแก่บุคคลเพื่อให้บุคคลมีความรู้ความสามารถที่จะดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข จากแผนพัฒนาการศึกษาชาติที่ผ่านมา เน้นหนักไปทางการขยายปริมาณการรับนักเรียนในระดับโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ แต่การศึกษามีได้หยุดอยู่เพียงระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษาเท่านั้น กระบวนการศึกษาเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เนื่องจากโรงเรียนเป็นแหล่งกลางของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนมากที่สุด และครูเป็นผู้ซึ่งมีบทบาทสูงสุดในการวางแผนการจัดระบบการศึกษาในสถานศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสังคมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

สำนักงานเขตดลิ่งชัน เป็นหน่วยงานหนึ่งของกรุงเทพมหานครที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 16 โรงเรียน จำนวนครู 291 คน จำนวนนักเรียน 7,366 คน จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 15 โรงเรียน และระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 โรงเรียน การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตดลิ่งชันยึดนโยบายของกรุงเทพมหานคร และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และถือว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการพัฒนางานด้านการศึกษาเพื่อมุ่งสู่การประกันคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนเน้นกระบวนการ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับผู้เรียนโดยบูรณาการให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูรับผิดชอบ

การดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนที่ผ่านมาในปีการศึกษา 2542 จนถึงปัจจุบัน โรงเรียนในสังกัดได้มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลายบูรณาการกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามแนวคิด ของรองศาสตราจารย์ ดร.สมณฑา พรหมบุญ และคณะซึ่งกล่าวไว้ว่า " การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมุ่งเน้นให้ผู้เรียน เก่ง ดี และมีความสุข โดยมีแนวคิดว่ามีมนุษย์ คือ ผู้ที่ฝึกได้ และต้องได้รับการฝึก และในการฝึกให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ที่ผู้ฝึกต้องเข้าใจกลไกของการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นที่จิตใจ การเรียน การสอน ที่ไม่เข้าใจจิตใจของผู้เรียนจะไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ หลักการเรียนรู้จึงต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คือจิตใจของผู้เรียนต้องเข้าร่วมด้วยจึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ผู้เรียนจะได้รับ การฝึกฝน ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการแสดงออก และการสร้างความรู้ใหม่ ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาการทำงานไปสู่การเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข "

จากการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงาน เขตตลิ่งชัน โดยได้นำแนวคิดตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ได้นำมาเผยแพร่ในด้านเอกสาร การจัดอบรมสัมมนา เพื่อพัฒนาคุณภาพ ของบุคลากรและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยมีปรัชญาการศึกษาเพื่อเสริม สร้างความสามารถของแต่ละบุคคลให้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียน เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ได้ผสมผสานหลักการตามแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมและ บูรณาการให้เกิดความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้น และ กิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาที่ครูผู้สอนพิจารณาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และใช้ เทคนิควิธีการสอนอื่น ๆ เช่น ทักษะกระบวนการคิด ทักษะการตั้งคำถาม เป็นยุทธศาสตร์หลัก ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

จากผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตตลิ่งชัน ในด้านการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนในสังกัดในปีการศึกษา 2544 ด้านกระบวนการ ในมาตรฐานที่ 18 ที่กล่าวว่า " สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ " ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับ ธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญอยู่ในเกณฑ์ที่ควรปรับปรุง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากครูประสบปัญหาต่าง ๆ ในการ จัดการเรียนรู้อตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามนโยบายการใช้หลักการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตตลิ่งชัน ดังนั้น จึงถือว่าการพัฒนาครูผู้สอนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะครูคือบุคคลสำคัญในการจัดกระบวน การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยครูต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนเน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ บทบาทของครูเป็นผู้ประสานงานคอยให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือนักเรียน โดยให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง อีกทั้งมุ่งการเรียนรู้จากสภาพจริงมากกว่า การรับการถ่ายทอดความรู้จากครู ผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว ครูผู้สอนจึงควรเป็นผู้มีความรู้ มีความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพ

ในฐานะที่ผู้วิจัยมีหน้าที่เป็นครูผู้สอนและเป็นผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ตระหนักถึง ความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้เกิดประสิทธิภาพ จำเป็น ต้องทราบถึงสภาพการจัดการเรียนรู้ตามความเป็นจริงและระดับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัด การเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อที่จะสรุปเป็นข้อมูลและใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาลดลงจนวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใน 4 ด้าน ได้แก่ด้านวิธีการสอน การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การแนะแนว และจิตวิทยา และด้านการประเมินผล ของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขต ดลิ่งชั้น

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการสอน การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา ด้านการประเมินผลของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตดลิ่งชั้น โดยจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีหน้าที่ รับผิดชอบการจัดการศึกษา ได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้มี คุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใน 4 ด้าน ได้แก่

- 1.1 ด้านวิธีการสอน
- 1.2 ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้
- 1.3 ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา
- 1.4 ด้านการประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตดลิ่งชั้น จำนวน 291 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในปีการศึกษา 2545 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของจำนวนครูแต่ละโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 160 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงานของครูโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในปีการศึกษา 2545 จำแนกเป็น

3.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

3.1.2 วุฒิการศึกษา

- 1) ปริญญาตรี
- 2) สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.3 ประสบการณ์ในการทำงาน

- 1) ต่ำกว่า 15 ปี
- 2) ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใน 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านวิธีการสอน
- 2) ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้
- 3) ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา
- 4) ด้านการประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ปรากฏตามระดับความเป็นจริงใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผลของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน

2. ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง ระดับของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใน 4 ด้าน คือ ด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านแนะแนวและจิตวิทยา ด้านการประเมินผลของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน

3. หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง หลักการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนและครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการสอน การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผล เพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1) วิธีการสอน หมายถึง เทคนิควิธีการที่หลากหลายในการดำเนินการสอนของครูเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนโดยฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ ใช้กระบวนการกลุ่ม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้คำถามเป็นสื่อให้คิด การเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง

2) การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ หมายถึง การจัดสภาพบรรยากาศภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ โดยครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เพื่อช่วยเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่นำเรียนรู้ให้กับนักเรียน

3) การแนะแนวและจิตวิทยา หมายถึง การให้บริการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ประสบปัญหาในด้านการเรียน และปัญหาอื่น ๆ อันส่งผลกระทบต่อการศึกษา โดยครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการให้บริการ และคำแนะนำ

4) การประเมินผล วิธีการวัดคุณภาพของผู้เรียนตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น แบบสอบถาม แบบสอบถาม แฟ้มสะสมงาน ผลงานของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลตนเอง รวมถึงความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง และครูในการวัดคุณภาพการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

4. ครู หมายถึง ข้าราชการครูผู้ทำหน้าที่เป็นครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในปีการศึกษา 2545

5. โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน หมายถึง สถานศึกษาของรัฐ สังกัดกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตตลิ่งชัน จำนวนทั้งสิ้น 16 โรงเรียน

6. วุฒิการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิสูงสุดของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

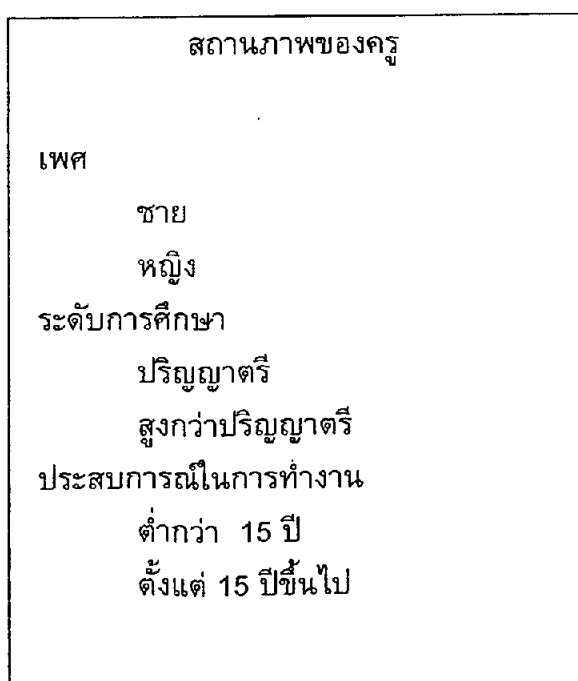
7. ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ช่วงระยะเวลาของการปฏิบัติหน้าที่ การสอนของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 15 ปี และตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

กรอบความคิดในการวิจัย

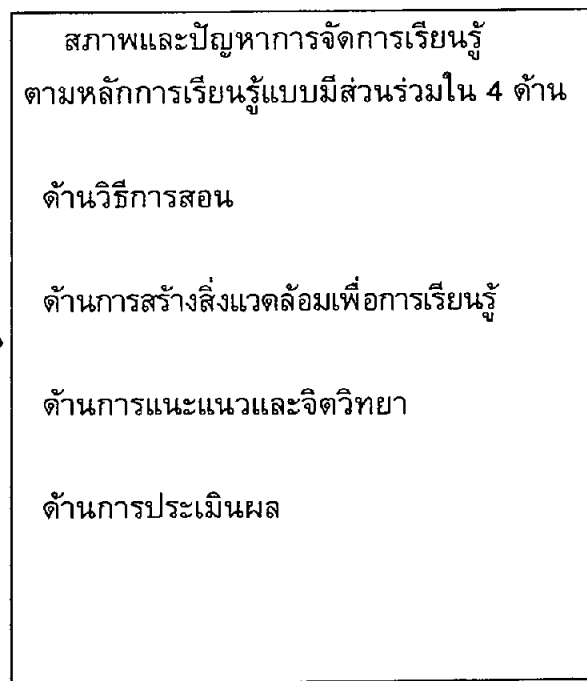
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ซึ่งปรับปรุงมาจากแนวความคิดการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของสุมนทนา พรหมบุญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 33) ที่ได้เสนอ แนวคิด ยุทธวิธี 4-ดาว ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดกับผู้เรียน ได้แก่ ยุทธวิธีที่ 1 วิธีการสอน ยุทธวิธีที่ 2 การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ยุทธวิธีที่ 3 การแนะแนว และจิตวิทยา ยุทธวิธีที่ 4 การประเมินผล ซึ่งโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงาน เขตตลิ่งชัน ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการพัฒนาครูในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ให้เกิดกับผู้เรียน

ในการศึกษา วิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดของการพัฒนาศักยภาพข้าราชการครู สังกัดกรุงเทพมหานคร (สำนักการศึกษา. 2544 : 9-23) สำนักงานเขตตลิ่งชัน มากำหนด เป็นตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขต ตลิ่งชัน โดยจำแนกตามสถานภาพ ด้านเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยมีกรอบความคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

สมมติฐานการวิจัย

๙๖

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผลแตกต่างกัน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2. ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผลแตกต่างกัน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำเสนอลำดับดังนี้

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้
2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
 - ยุทธวิธีที่ 1. วิธีการสอน
 - ยุทธวิธีที่ 2. การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้
 - ยุทธวิธีที่ 3. การแนะแนวและจิตวิทยา
 - ยุทธวิธีที่ 4. การประเมินผล
3. การจัดการศึกษาโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตตลิ่งชัน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้

โลกและสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การดำรงชีวิตของคนจึงต้องอาศัยการเรียนรู้เพื่อสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การเรียนรู้จึงเป็นครองของชีวิตที่เกิดได้ทุกแห่ง ทุกเวลา และต่อเนื่องจนตลอดชีวิต นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

ไคลน์ (Klein.1991 : 2) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นกระบวนการเชิงทดลองที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงเชิงสัมพันธ์ที่ถาวรของพฤติกรรม ซึ่งอธิบายไม่ได้ด้วยสภาวะชั่วคราว วุฒิภาวะหรือการตอบสนองโดยกำเนิด

ซิมบาโด (Zimbardo.1979 : 37) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงสัมพันธ์ของพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่ถาวร

โรเวอร์และบี-โฮวี่ (Rohwer & B-Howe.1980 : 21) ได้ให้ความหมายว่าการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญาที่ค่อนข้างถาวรและสามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลงนั้นได้จากพฤติกรรมของบุคคล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 28) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่าการเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนรู้เป็นผลจากการฝึกฝน การเรียนรู้เป็นการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร การเรียนรู้มีอาจสังเกตได้โดยตรงเราทราบแต่การกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้แล้วเท่านั้น

สรวงศ์ โคว์ตระกูล (2533 : 135) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือจากการฝึกหัด รวมทั้งการเปลี่ยนปริมาณความรู้ของผู้เรียน

ประสาธ อิศรปรีดา (2538 : 196) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือศักยภาพของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากประสบการณ์

อารี พันธุ์มณี (2534 : 86) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาตญาณ หรืออู่อารมณ์

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543:48) ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุดให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมค่อนข้างถาวรอันเนื่องมาจากประสบการณ์ เป้าหมายของการเรียนรู้ต้องการให้ผู้เรียน ดี เก่ง และมีความสุขจากทักษะต่างๆของนักจิตวิทยาและผู้ทรงคุณวุฒิจึงพอสรุปได้ว่าการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์ซึ่งมีผลมาจากการฝึกฝน จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดพฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และสามารถแสดงออกให้เห็นได้ตามศักยภาพ

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดของการจัดการเรียนรู้ไว้หลายประการด้วยกัน เช่น

บุหงา วัฒนะ (2534 : 2) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการเรียนรู้ว่า “เด็กทุกคนมีวิธีการเรียนการอ่านที่ไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นขั้นตอนที่ครูควรทำ คือค้นหาวิธีที่เด็กแต่ละคนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด เพราะการเรียนรู้นั้นเป็นกระบวนการเฉพาะของแต่ละคน ”นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงแนวคิดของบรูเนอร์ที่กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนการสอนว่า “ไม่ว่าวิชาใดก็สามารถสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ถ้าเราจัดแบบการสอนที่เหมาะสมกับสติปัญญา ” โดยกล่าวถึงหลักการ 2 ข้อที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ว่า หลักการที่ 1 กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการเชิงปฏิบัติเพราะฉะนั้นจึงต้องกระตุ้นให้นักเรียนทำงานด้วยตนเองให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจใหม่ที่มากกว่าข้อมูลที่ได้รับและให้นักเรียนมีส่วนร่วมสนทนากับครู หลักการที่ 2 การเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนเชื่อมโยงข้อมูลใหม่ที่ได้รับกับกรอบความรู้เดิมที่มีอยู่ อันจะทำให้ผู้เรียนสามารถคิดไปได้ไกลกว่าข้อมูลที่ได้รับ”

ชาตรี สำราญ (2543 : 29) ได้นำเสนอแนวคิดทางการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูมไว้พอสรุปได้ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนเป็นผู้กระทำเอง มิใช่ครูเป็นผู้ทำให้ และได้แบ่งกระบวนการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย บลูม เชื่อว่าการเรียนรู้จะสมบูรณ์ได้ต่อเมื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และเมื่อนักเรียนเข้าใจหลักการ บลูม ย้ำว่าครูที่ดีควรจะต้องจัดวิธีการสอนหลาย ๆ แบบให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเรียน และกล่าวถึงตัวแปร 4 ประการที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้คือ

1. คำแนะนำ ครูต้องบอกให้นักเรียนรู้ว่า จะเรียนอะไรเรียนอย่างไรจะทำอะไรบ้าง โดยวิธีสาธิต อธิบาย แสดงให้ดู ซึ่งเป็นคำแนะนำที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้

2. การมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้โต้ตอบในการเรียนอย่างสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

3. การเสริมแรง จะต้องมีการเสริมแรงเป็นระยะ

4. วิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับ และการแก้ไข

มาลินี จุฑะรพ (2537 : 56-57) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของบลูม ว่า มี 6 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นความรู้ หลังจากที่บุคคลได้เรียนรู้ไปแล้วจะเกิดเป็นความรู้ ติดตัวผู้เรียน โดยวัดได้จากการจำได้หรือท่องจำได้เป็นต้น

2. ขั้นความเข้าใจ ต่อจากขั้นที่ 1 บุคคลจะแปลความหมายหรืออธิบายสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้วในขั้นที่ 1 เกิดเป็นความเข้าใจขึ้น

3. ขั้นการนำไปใช้ เมื่อบุคคลได้เรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจแล้วสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ได้

4. ขั้นการวิเคราะห์ เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ถึงขั้นที่ 3 แล้ว บุคคลจะมีความสามารถในการวิเคราะห์หรือสร้างสูตรใหม่

5. ขั้นการสังเคราะห์ เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ถึงขั้นที่ 4 แล้ว บุคคลจะมีความสามารถสังเคราะห์หรือสร้างสูตรใหม่

6. การประเมินผล เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ถึงขั้นที่ 5 แล้ว บุคคลจะมีความสามารถในการตัดสินใจ หรือดีค่า หรือประเมินค่าของสิ่งที่พบเห็นว่าถูกต้องและดีงามหรือไม่

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ไว้ในมาตราที่ 7 8, และ 24 ความมาตรา 7 กล่าวว่า เป้าหมายกระบวนการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภาควิชาภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและ

ของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษา เป็นการศึกษาลดตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

มาตรา 24 กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณธรรมอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่

ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ไว้หลายท่าน เช่น

ประเวศ วะสี (2543 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า “หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปฏิรูปจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้งมาเป็นยึดมนุษย์ หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง หรือที่เรียกว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุด ” และกล่าวถึงการปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ว่า “ วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมนุษย์ไว้ 3 ประการคือ คิดเป็น ได้แก่วิธีคิดอย่างมีเหตุผลเชื่อมโยงให้เกิดปัญญา สามารถสร้างความรู้ใหม่ ทำเป็น ได้แก่ ทำงานเป็นมีทักษะการสื่อสาร การเผชิญสถานการณ์ และการจัดการอยู่ร่วมกันเป็นได้แก่ การเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความยุติธรรมเห็นแก่ส่วนรวม สร้างความเป็นชุมชน”

สมน อมรวิวัฒน์ (2543 : 2) ได้กล่าวว่า “การเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิต และแสดงว่าบุคคลนั้นมีความเจริญเติบโต การเรียนรู้เป็นหัวใจของการศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาก็คือโรงที่จัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างได้ผลนั่นเอง การเรียนรู้ตามนัยแห่งพุทธธรรมเป็นการจัดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ การจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดธาตุรู้ ร่วมกับการฝึกหัดอบรมกาย วาจา ใจ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหาด้วยการรู้คิดอย่างถูกต้องแยบคาย กระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดผลอย่างบูรณาการแก่ผู้เรียน คือสร้างความรู้ ความคิด ความสามารถ และความดี วิธีการเรียนรู้

มีรากฐานที่สำคัญที่สุด คือ ความรักและความเข้าใจ ถ้าทุกคนในวงการศึกษามีสองสิ่งนี้ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปหรือการปฏิวัติก็ไม่ใช่สิ่งยากลำบากน่าสะพรึงกลัวอีกต่อไป"

รุ่ง แก้วแดง (2543 : 3) ได้กล่าวไว้ว่า "อนาคตของประเทศไทยขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนในวันนี้ เพราะในโลกยุคใหม่การแข่งขันขึ้นอยู่กับความรู้และความสามารถของคนในชาติ โดยเฉพาะเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based Economy) ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้โดยเร็วที่สุด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชน ให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น มีทักษะในการจัดการ มีคุณธรรม มีค่านิยมที่ดีงาม และรักการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง"

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542 : 33) ได้กล่าวถึง ทักษะการเรียนรู้สู่ศักยภาพของบุคคลไว้ว่า "เงื่อนไขความสำเร็จที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ที่แท้จริงด้านหนึ่งอยู่ที่ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีหลากหลายวิธี ให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักทฤษฎีปัญญา หรือความหลากหลายทางปัญญา (multiple intelligences) ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสนี้เป็นคนเก่งได้มากขึ้น อีกด้านหนึ่ง คือการเรียนรู้ คือผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ไม่ใช่รู้อย่างเดียว แต่หมายถึงต้องทำให้เป็นด้วย จึงจะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เป็นการฝึกหัดฝึกฝน พัฒนาตน พัฒนาชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง และมีวัฒนธรรมการเรียนรู้"

จากแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนรู้ นักการศึกษา นักคิด ครูอาจารย์ ผู้บริหาร และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพอสรุปได้ว่า

การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางปัญญาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ทันสมัยตามสภาพจริง เน้นกระบวนการคิด และการปฏิบัติจริง นำไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นจำเป็นที่ผู้สอนต้องอาศัยหลักจิตวิทยาเข้ามาช่วยในการจัดการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งนักจิตวิทยา ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development)

ตามหลักการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Piaget กรมวิชาการ (2538 : 17) กล่าวถึงการเรียนรู้ว่า

1. เด็กเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม
2. การเรียนรู้เป็นเรื่องของแต่ละบุคคลตัวผู้เรียนเองเท่านั้นที่จะทราบ
3. พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กมี 4 ระดับคือ

ก. Sensori-Motor-Stage (อายุ 0-2 ปี) เป็นระยะที่เด็กมีพัฒนาการเกี่ยวกับสัมผัสและการเคลื่อนไหว

ข. Pre-Operational Stage (อายุ 2-6 ปี) เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าใจภาษา อากัปกริยาของคนใกล้ชิด เป็นช่วงเวลาที่เด็กสร้างเสริมบุคลิกภาพของตนเอง เด็กรู้จักใช้เหตุผลแต่ก็อธิบายไม่ได้ชัดเจน

ค. Concrete Stage (อายุ 6-12 ปีขึ้นไป) ระยะเด็กเริ่มเข้าใจการจัดหมวดหมู่ การจำแนก การเรียงลำดับ จำนวน มิติ และความสัมพันธ์ การใช้เหตุผลของเด็กในวัยนี้จะต้องอาศัยสิ่งที่ตนมองเห็น เด็กยังใช้เหตุผลที่เกี่ยวกับนามธรรมไม่ได้

ง. Formal Operation Stage (อายุ 12 ปีขึ้นไป) ระยะนี้เป็นระยะที่เด็กเริ่มรู้จักอธิบายอย่างมีเหตุผล

ทฤษฎีพัฒนาการและแนวคิดของ Bruner

บรูเนอร์ (Bruner) ได้ให้หลักการเรียนรู้ที่สำคัญซึ่งได้แก่ การเน้นโครงสร้าง (Structure) ของเนื้อหาวิชาและกระบวนการ (Process) ของการแก้ปัญหา มากกว่าการเน้นผล (Product) ของพฤติกรรม (Bruner) กล่าวว่าการเข้าใจโครงสร้างของความรู้จะช่วยให้ นักเรียนมีความรู้แจ้ง สามารถประยุกต์เนื้อหาวิชาได้ ทำให้มีความทรงจำได้เป็นระยะเวลานาน นอกจากนั้นการเข้าใจโครงสร้างยังเป็นการจัดความรู้ให้มีระบบระเบียบ Bruner เสนอแนะให้คำนึงถึงความพร้อม (Readiness) ของผู้เรียนในแง่ของการจัดประสบการณ์ของการเรียน ให้มีลำดับยากง่ายและความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ควรคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียนด้วย (กรมวิชาการ .2538 : 18)

ทฤษฎีการเรียนรู้และแนวคิดของ Ausubel

ออสูเบล (Ausubel) ได้เสนอหลักการที่จะทำให้การเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ได้มีหลักการ 2 ประการ คือ

1. การจัดความรู้ให้มีโครงสร้างที่เหมาะสม
2. การจัดลำดับความยากง่ายของความรู้ที่เหมาะสม Ausubel เสนอแนะ

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการศึกษา 2 ข้อคือ

ก. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนรู้ ใฝ่รู้ ศึกษาหาความรู้ และเก็บรักษาความรู้ไว้ให้นานที่สุด

ข. ความสามารถในการใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ลักษณะการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Ausubel สามารถจัดเป็นกลุ่มหรือหมู่ (Cluster) ได้ คือ การเรียนรู้แบบท่องจำ (Recitation learning) การเรียนรู้แบบมีความหมาย (Meaningful learning) การเรียนรู้จากการบอกเล่า (Reception learning) และการเรียนรู้จากการค้นพบ (Discovery learning) จากการจัดกลุ่มการเรียนรู้ทั้ง 4 กลุ่มของ Ausubel นี้ กลุ่มของการเรียนรู้แบบมีความหมาย และการเรียนรู้แบบค้นพบจะเป็นลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ที่นักเรียนควรจะได้รับฝึกฝน (กรมวิชาการ 2538 : 18)

ทฤษฎีและแนวคิดของ Gagne'

กาเย่ (Gagne') ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการสอนแบบชี้แนะเพื่อเกิดการค้นพบ (Guidediscovery) ซึ่ง Bruner นั้นเน้นกระบวนการ (Process) แต่ Gagne' มีความคิดเห็นตรงกันข้าม คือ มุ่งเน้นผล (Product) ของพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน สนใจผู้เรียนได้เรียนอะไร การเรียนการสอนจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมว่าจะให้ได้ก็สามารถแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์อะไรบ้าง กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของกาเย่ จะเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การวิเคราะห์พื้นความรู้เดิมของผู้เรียน การจัดลำดับขั้นของการเรียนโดยการชี้แนะของครู การจัดกิจกรรมการเรียนตามความถนัดหรือวิธี การเรียนรู้ของผู้เรียนและการประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของผู้เรียน (กรมวิชาการ. 2538:19)

กาเย่ (Gagne') เชื่อว่าเด็กจะเรียนความคิดรวบยอดใหม่ เมื่อเด็กได้เรียนความคิดรวบยอดย่อยซึ่งเป็นพื้นฐานของความคิดรวบยอดใหม่นั้นเสียก่อน ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนอย่างมีระบบจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง แนวความคิดของ กาเย่ (Gagne') จึงเป็นแบบฉบับของการเรียนการสอนแบบโปรแกรม นอกจาก กาเย่ (Gagne') เชื่อว่าสิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเก็บรักษาความรู้ไว้ได้นานมีอยู่ 3 ประการคือ

1. กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความพึงใจ
2. การเข้าใจอย่างชัดเจน
3. การจำแนกความรู้เดิมและความรู้ใหม่

กาเย่ (Gagne') ได้วิเคราะห์ขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ไว้ 8 ขั้น ซึ่งสัมพันธ์กับกระบวนการทางสมองที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนดังนี้

กระบวนการของการเรียนรู้	กระบวนการทางสมอง
1. การจูงใจ (Motivation) 2. การรับ (Apprehending) 3. การรู้ (Acquisition) 4. การจดจำได้ (Retention) 5. การระลึกได้ (Recall) 6. การสรุปและนำไปใช้ (Generalization) 7. การปฏิบัติหรือการแสดงพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance) 8. ผลป้อนกลับ (Feedback)	1. ความคาดหวัง (Expectancy) 2. ความตั้งใจ (Attention) 3. การบันทึกข้อมูล (Coding) 4. การเก็บข้อมูลในความทรงจำ หรือการเสริมความแม่นยำ (Memory Storage) 5. การนึกย้อน (Retrieval) 6. การถ่ายโอน (Transfer) 7. การสนองตอบต่อสิ่งเร้า (Responding) 8. การเสริมแรง (Reinforcement)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom

บลูม (Bloom) เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียนซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีข้อตกลงเบื้องต้น 2 ประการ ประการแรกคือ พื้นเพของผู้เรียน (History) เป็นหัวใจของการเรียนในโรงเรียน ผู้เรียนแต่ละคนจะเข้ามาเรียนวิชาในชั้นเรียนในโรงเรียนหรือในโครงการของโรงเรียน ดังนั้น พื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เรียนสำเร็จแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ ถ้าแต่ละคนเข้าเรียนในชั้นเรียนที่พื้นเพคล้ายกันมาแล้ว ก็จะมีผลสัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกันมาก ประการที่ 2 คือ คุณลักษณะของแต่ละคน (ความรู้ที่จำเป็นก่อนเรียน แรงจูงใจในการเรียน) และคุณภาพของการสอน ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถปรับปรุงได้ เพื่อให้แต่ละคนและทั้งกลุ่มมีระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้น (กรมวิชาการ 2538 : 20)

ตามรูปแบบของทฤษฎีนี้ ความสามารถหรือคุณสมบัติด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) ด้านจิตพิสัย (Affective) และคุณภาพการสอน จะเป็นตัวกำหนดผลการเรียน ซึ่งผลการเรียน ได้แก่ ระดับและประเภทของผลสัมฤทธิ์ อัตราการเรียนรู้และคุณลักษณะด้านจิตพิสัย คุณภาพของการสอนประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ การชี้แนะ หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและงานที่จะต้องทำให้นักเรียนทราบอย่างชัดเจน การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเสริมแรง (Reinforcement) หมายถึง

การชมเชย คำหิ ขอสันับสนุน ให้เหมาะสมกับผู้เรียน การให้ข้อมูลสะท้อนกลับและแก้ไขข้อบกพร่อง (Feedback and correctives) ซึ่งการให้ข้อมูลสะท้อนกลับหมายถึง การวินิจฉัยและชี้แจงให้นักเรียนทราบว่านักเรียนแต่ละคนบรรลุการเรียนรู้ในจุดประสงค์ข้อใดบ้าง และยังขาดในจุดประสงค์ใด ส่วนการแก้ไขเป็นกระบวนการและกิจกรรมใช้เพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยยึดข้อมูลสะท้อนกลับ

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบต่อเนื่องของธอร์นไคค์

ธอร์นไคค์ (Thorndike) ได้เสนอกฎหลักในการเรียนรู้ไว้ 3 ประการ คือ

1. กฎแห่งความพร้อม (law of readiness) กล่าวว่า เมื่ออินทรีย์อยู่ในสภาพ ซึ่งหน่วยการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองพร้อมที่จะให้การเรียนรู้เกิดขึ้น

2. กฎของการฝึกหัด (law of exercise) กฎข้อนี้กล่าวว่า ยิ่งได้ใช้การเชื่อมโยงระหว่างการตอบสนองมากเท่าใดความสัมพันธ์ก็จะแน่นแฟ้นมากขึ้นเท่านั้น การฝึกหัดจะนำไปสู่การปรับปรุงพฤติกรรมนั้นจะต้องมีผลที่ตามมาเป็นบวกหรือเป็นรางวัลการฝึกทำโดยไม่รู้ถึงผลใด ๆ ที่ตามมา

3. กฎของผลที่ได้รับ (law of effect) กล่าวว่า ความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองจะแน่นแฟ้นขึ้นหากการตอบสนองนั้นมีผลที่น่าพึงพอใจ (บุญศรี คำชาย. 2542 : 106)

แนวคิด 5 ทฤษฎี

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541 :15-97) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทฤษฎีรวบรวมแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทั้งของไทยและสากล นำมาจัดสาระ กระบวนการนำเสนอแก่ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครู เพื่อให้บุคลากรแต่ละคนสามารถไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยใช้แนวทางและกรอบกิจกรรมที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละทฤษฎีเสนอแนะไว้ แนวคิดและทฤษฎีที่ผู้เชี่ยวชาญได้ศึกษาและนำเสนอมี 5 ทฤษฎี อันประกอบด้วย

1. ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติยวดี บุญชื่อ และคณะผู้เชี่ยวชาญ มีแนวคิดที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสุข ต้องการเห็นโรงเรียนเป็นแหล่งค้นพบสิ่งมหัศจรรย์ด้วยตัวของเด็กเอง โดยสรุปออกมาเป็นรูปสัญลักษณ์ "ดอกไม้แห่งความสุข" ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบของการเรียนอย่างมีความสุข 6 ด้าน คือ 1. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมอง 2. ครู มีความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง 3. เด็กเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ ทุกเวลา 4. เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียน

ตามความถนัดและความสนใจ 5. บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเข้าใจ 6. สิ่งที่เราเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

2. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย การฝึกฝนกาย วาจา ใจ ศาสตราจารย์กิตติคุณอำไพ สุจริตกุล และคณะผู้เชี่ยวชาญ แนวคิดทฤษฎีนี้เน้นที่การฝึกฝนกาย วาจา ใจ จุดมุ่งหมายของการพัฒนาลักษณะนิสัย คือต้องการให้คนมีความสุข ครอบครัวยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ หากเด็กไทย ได้รับการฝึกฝนกาย วาจา ใจ เขาจะเป็นผู้มีสติปัญญาดี และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ทีคุณค่าของสังคม

3. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

รองศาสตราจารย์ ดร.ทิตนา แคมมณี และคณะผู้เชี่ยวชาญ แนวคิดของทฤษฎีนี้กล่าวถึงการพัฒนากระบวนการคิด ลักษณะการคิด และมิติของการคิด โดยเฉพาะมิติการคิด 6 ด้าน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลและเนื้อหาที่เอื้ออำนวยต่อการคิด ทักษะการคิด ลักษณะการคิด กระบวนการคิด การควบคุม และการประเมินการคิด ได้นำเสนอในภาพรูป "วงล้อทางปัญญา"

4. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลป ดนตรี กีฬา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกรี เจริญสุข และคณะผู้เชี่ยวชาญ แนวคิดทฤษฎีนี้เป็นการรวบรวมแนวคิด การเรียนวิชา ศิลปะ ดนตรี กีฬา วิชาทั้ง 3 เป็นวิชาทักษะช่วยก่อให้เกิดสุนทรียภาพร่วมกัน วิชาเหล่านี้สามารถสร้างความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา สามารถพัฒนาให้เด็กเข้ากับสังคมอย่างมีจริยธรรม รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ทำให้สังคมสันติ

5. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

รองศาสตราจารย์ ดร.สมณฑา พรหมบุญ และคณะผู้เชี่ยวชาญ แนวคิดของทฤษฎีนี้ต้องการให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม การจะให้เด็กเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมนั้นมิใช่เฉพาะแต่ครูและนักเรียนเท่านั้น เด็กต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบด้าน ทั้งพ่อ แม่ เพื่อน ผู้ปกครอง และชุมชน การมีปฏิสัมพันธ์จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งทักษะทางสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่นทฤษฎีนี้นำเสนอในรูปแบบสัญลักษณ์ " ยุทธวิธี 4 ดาว "

จากทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎีที่กล่าวมานี้ ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้พัฒนาเอกสาร แนวคิด และดำเนินการนำเสนอคณะผู้บริหาร ศึกษาในเทศก์ และครูในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งสังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร และให้หน่วยงานนำแนวคิดจากทฤษฎีไปพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้มีคุณภาพเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน โดยปรับรูปแบบให้เหมาะสมตามความพร้อม และศักยภาพของสถานศึกษาและนำไปพัฒนาผู้เรียนต่อไป

2. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

รองศาสตราจารย์ ดร.สมณทนา พรหมบุญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 33) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ว่า "การฝึกให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้ฝึกจึงต้องเข้าใจกลไกของการเรียนรู้เป็นพื้นฐาน และรู้จักกำหนดเงื่อนไขของสิ่งที่จะให้เรียนรู้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานจิตของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งในด้านประเภท ปริมาณ และความถี่ของเงื่อนไขนั้น เพื่อให้เข้าถึงจิตใจของผู้เรียนให้ได้ มิฉะนั้นแล้วความพยายามทั้งหลายของผู้สอนก็จะสูญเปล่า แม้ว่าจะตั้งใจดีเพียงใดก็ตาม ถ้าเราเข้าใจกลไกของการเรียนรู้ การเรียนรู้มันมิได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้นแต่การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาที่ประสาทรับรู้ทำงานประสานกับจิตใจ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจึงเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ มิใช่ผู้สอน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมก็คือการที่เด็กแต่ละคนมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วม ก็คือการที่เด็กเอาใจจดใจจ่อร่วมทำให้ตัวเองเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ครูอยากจะให้รู้ไม่โดยทางตรงก็ทางอ้อม บทบาทและหน้าที่ของครูจึงต้องเป็น ครูที่แท้จริง คือ กลยานมิตรของลูกศิษย์ คือ ผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้ ด้วยความรัก ความเอาใจใส่ และความปรารถนาดีต่อศิษย์เสมือนหนึ่งลูกของตนเอง และเป็นที่พึ่งของศิษย์ที่เทคโนโลยีใด ๆ ไม่อาจทดแทนได้"

ยุทธวิธี 4 ดาว

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่การเป็น "คนเก่ง ดี มีสุข" นั้น ครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบการสอนให้สอดคล้องกันทั้งระบบ หนทางในการปรับเปลี่ยนอาจกระทำได้หลายวิธี วิธีหนึ่งที่โครงการนาร่องศูนย์พัฒนาอัจฉริยภาพเด็กและเยาวชนได้ทดลองปฏิบัติและเกิดผลดีคือ ยุทธวิธี 4 ดาว ซึ่งรองศาสตราจารย์ ดร. สมณทนา พรหมบุญ ได้เสนอกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยยุทธวิธี 4 ประการ ดังนี้

ยุทธวิธีที่ 1 : วิธีการสอน

ครูควรเลือกใช้วิธีสอนหรือกิจกรรมที่หลากหลายเพราะความหลากหลาย เป็นอารมณ์สำคัญที่จะช่วยแต่งเติมสีสันให้แก่การสอน ครูและนักเรียนจะได้สอนและเรียนกันอย่างมีชีวิตชีวา ซึ่งสอดคล้องกับ อูบล ตูจินดา (2532 : 42) ซึ่งได้กล่าวว่า "ไม่มีวิธีการสอนวิธีใดที่ดีที่สุด แต่เพียงเทคนิคเดียว การสอนที่มีประสิทธิภาพต้องเลือกใช้ยุทธศาสตร์หลาย ๆ อย่าง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่แตกต่างกันได้ และเพื่อช่วยให้การสอนของครูบังเกิดผลดีที่สุดต่อการเรียนของผู้เรียน" นอกจากนั้น ครูจะต้องรู้จักวิธีสอนโดยเน้นจิตวิทยาการเรียนรู้ และรู้จักวิธีสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งครูจะต้องรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียนและตัวนักเรียน จึงจะประสบความสำเร็จในการสอน ดังนั้นการเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการจัดการศึกษาโดยทั่วไปทุกระดับจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว หรือด้อยคุณภาพมีสาเหตุ

ส่วนหนึ่งเกิดจากวิธีการสอนของครูเป็นสำคัญ จำนง พรายแยมแบ (2531 : 61) การที่เด็กระดับประถมศึกษาตั้งใจเรียนนั้น ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนเพราะเห็นความสำคัญของเนื้อหาสาระเท่าใดนัก แต่เรียนเพราะวิธีการเรียนการสอนที่ดี หรือมีครูสอนดีนั่นเอง วรณี โสมประยูร (2540 : 75) กล่าวว่า ไม่ว่าจะใช้วิธีสอนใดๆ ก็ตามผู้เรียนควรมีโอกาสได้แสดงออกอย่างอิสระทางความคิดและการปฏิบัติ

วิธีการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ เทคนิคการสอนของครูในชั้นเรียนโดยกระบวนการ 5 อย่าง ดังนี้

1. การเรียนเป็นกลุ่ม
2. การใช้คำถามเป็นสื่อให้คิด
3. การให้เด็กทำกิจกรรมและสร้างผลงาน
4. การช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการโดยการเสริมด้วยสื่อสายตาต่าง ๆ
5. การเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

1.1 การเรียนเป็นกลุ่ม

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2540 : 87) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จะก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนได้สูงสุด เพราะเป็นการศึกษาจากประสบการณ์จริง โดยที่ผู้เรียนรู้จากการปฏิบัติซึ่งตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่น ๆ อันทำให้การเรียนรู้ต่าง ๆ เติบโตด้วยความสนุกสนานมีชีวิตชีวาเป็นผลให้ผู้เรียนซาบซึ้งและจดจำได้นาน ตลอดจนสามารถฝึกนิสัยให้สามารถเข้าสังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีในการจัดให้เด็กทำงานรวมกันเป็นกลุ่มนี้ นอกจากจะเป็นการช่วยให้เด็กเกิดความสนใจในการทำงานแล้วยังเป็นการฝึกนิสัยการทำงานที่ต้องการได้อีกหลายประการ ที่ไม่อาจฝึกได้ในการทำงานคนเดียว เช่น การแบ่งงานกันทำ การร่วมมือกันทำงาน การเสียสละ

สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2540 : 12) ได้กล่าวว่าการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนด้านวิชาการนั้น สามารถกระทำได้โดยอาศัยกระบวนการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้คือให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทั้งงานลักษณะเป็นกลุ่มและรายบุคคล โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตลอดจนการพัฒนาให้เด็กเกิดการเรียนรู้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2540 : 18-19) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนตามสภาพจริงที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการจัด กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกทักษะจากกระบวนการกลุ่มและสถานที่หลากหลาย จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนให้เจริญเต็มที่

ดังนั้น นักการศึกษาจึงได้พยายามมุ่งฝึกฝน และพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่มให้กับเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมากได้มีการกำหนดแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนทุกระดับรักการทำงาน สามารถทำงานเป็นทีมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้แนวคิดดังกล่าวเป็นการปลูกฝังการทำงานกลุ่มในวัยเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี และจะให้ผลดีกว่าการปลูกฝังอบรมฝึกฝนเมื่อโตแล้ว การทำงานเป็นกลุ่มจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการปลูกฝังเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพอันเป็นความจำเป็นต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในอนาคต

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่มมีหลายวิธี เช่น เกม บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง กรณีตัวอย่าง อภิปรายรายกลุ่ม ฯลฯ ครูต้องพยายามให้อิสระแก่เด็กให้มากที่สุด

1.2 การใช้คำถามเป็นสื่อให้คิด

คำถามเป็นเครื่องมือที่ครูใช้เพื่อจะหาจุดอ่อนของเด็ก รวมทั้งหาจุดอ่อนของครูที่สอนไปแล้ว เพื่อปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้นต่อไปสมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542 : 102) ได้กล่าวไว้ว่า การถามคือการบูรณาการเพื่อพัฒนาไปสู่การคิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) การถามเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสร้างสิ่งที่รู้แล้วมาพัฒนาความคิดใหม่ ๆ ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างความคิดต่าง ๆ ส่งเสริมการอยากรู้ อยากเห็น เกิดความท้าทายการคิด วุยกา จิตรสิงห์ (2534 : 19-20) ยังได้กล่าวไว้อีกว่า องค์ประกอบสำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเด็ก เช่น สถิติปัญญา อายุ ประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือวิธีการสอนของครู การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระ ในการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุดจะช่วยให้เด็กแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี นอกจากนี้การฝึกให้เด็กคิดโดยครูใช้คำถามกระตุ้น ก็จะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะสามารถฝึกทักษะการแก้ปัญหาได้ เจดศักดิ์ ชุมนุม (2541 : 14) กล่าวถึงการตั้งคำถามว่า ครูควรตั้งคำถามประเภทปลายเปิด และทิ้งช่วงเวลาให้นักเรียนตอบเพราะความคิดที่ลึกซึ้งต้องใช้เวลา และมักจะเกิดขึ้นจากที่ได้รับฟังความคิด และความเห็นของคนอื่นแล้ว ลักษณะคำถาม ลักษณะคำตอบจากนักเรียนจะมีส่วนส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ให้อิสระแก่เด็กให้มากที่สุด

1.3 การให้เด็กทำกิจกรรมและสร้างผลงานนักเรียนคิดทำและแก้ปัญหาเป็น

การสอนของครูควรเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้แสดงมาเป็นผู้กำกับกับการแสดงคอยชี้แนะแนวทางเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งแต่ละกิจกรรมสามารถสนองความต้องการในการแสดงออกของผู้เรียนอย่างกว้างขวาง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการครบทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม สถิติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์เท่าที่แต่ละคนจะมีศักยภาพที่จะพัฒนาได้ อันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพต่อไป

กิจกรรม หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กรมวิชาการ (2533 : 64) ครูควรคำนึงว่ากิจกรรมนั้น ๆ จะให้คุณค่าที่แท้จริง กิจกรรมที่ดีจะมีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านทัศนคติ อุปนิสัย ความคิด และรูปแบบพฤติกรรม จะมีผลต่อผู้เรียนอย่างฝังรากลึกติดตัวจนถึงเป็นผู้ใหญ่กลายเป็นมาตรฐานชีวิตของความเป็นผู้ใหญ่ที่ดี นอกจากนั้นเด็กวัยเล็ก ๆ ยังใช้กิจกรรมเป็นสื่อที่ช่วยให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเองและสภาพแวดล้อม ครูจึงควรจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย และปรับเนื้อหา กิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับความเจริญเติบโตและพัฒนาการของผู้เรียน

1.4 การช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการโดยการเสริมด้วยสื่อสายตา

หน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องหาสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นสื่อมากระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการ และถ่ายทอดจินตนาการนั้นออกมาให้ปรากฏในผลงาน อันจะทำให้ครูสามารถทราบถึง ความงอกงามในทางจินตนาการของเด็กแต่ละคนได้โดยการพิจารณาจากผลงานนั้น ๆ

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533 : 90) ได้สรุปประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียน การสอนว่า สามารถจูงใจให้ผู้เรียนตั้งใจและสนใจมากขึ้น สื่อก่อให้เกิดเจตคติที่ดี และมีความประทับใจในสิ่งที่เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ เอกศักดิ์ บุตรลับ (2537 : 355) ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า การใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพจะเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน หลายประการคือ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน ทำให้เกิดความคิดรวบยอดและความเข้าใจที่ถูกต้องและรวดเร็ว อีกทั้ง เกิดทักษะในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถจดจำเรื่องราวและสิ่งต่างได้นาน แม่นยำ และถูกต้อง กมล เวียงสุวรรณและนิตยา เวียงสุวรรณ (2539 : 39) ได้กล่าวว่า สิ่งที่จะใช้เป็น "สื่อ" ในการถ่ายทอดความรู้คือ เทคโนโลยีทางการศึกษาซึ่งเป็นระบบการนำวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการมาใช้ช่วยผู้ถ่ายทอด ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้รับได้มากที่สุด คือ ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมตามจุดประสงค์อย่างคงทนถาวร เพราะสื่อจะเป็นส่วนช่วยให้ผู้รับ รับความรู้จาก การบูรณาการของสัมผัสทั้งห้าของตน คือหู ตา จมูก ลิ้น และร่างกาย ซึ่งเป็นการฟังด้วยหู ดูด้วยตา และลงมือปฏิบัติ จนผู้รับสารเกิดการเรียนรู้

จึงถือได้ว่าการใช้สื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งจำเป็นที่ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะสื่อคือเครื่องมือที่มีความสำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นอย่างดี

1.5 การเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

การสอนปัจจุบันเน้นเชื่อมโยงชีวิตจริง และควรจำลองสถานการณ์จริงมาเป็น สถานการณ์เรียนรู้ในห้องเรียนตามวุฒิภาวะของนักเรียนด้วย การสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ ในสิ่งหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้ตาม ความสนใจ ตามความต้องการและตรงกับปัญหาชีวิตได้อย่างดี ซึ่งจะทำให้บทเรียนนั้น

มีความหมายต่อตัวนักเรียนมากขึ้น วรณิ โสมประยูร (2540 : 76) กล่าวว่าไว้ว่าประสบการณ์ในการเรียนรู้จะได้ผลดีที่สุดก็ต่อเมื่อ ผู้เรียนได้มองเห็นว่าประสบการณ์ที่เขาได้พบตรงกับในชีวิตจริงของเขา ตามปกติเรื่องที่เด็กเรียนรู้ได้ดีจึงมักจะมี ความหมายหรือความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันที่อยู่ใกล้ ๆ ตัวเด็กและเป็นเรื่องที่มีลักษณะ เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรมอีกด้วย เพราะจะช่วยให้เด็กสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างบทเรียนกับการนำไปใช้ได้ดียิ่งขึ้น ดี โบน (Bono. 1983 : 708) มีความคิดเห็นว่า การสอนมุ่งเน้นเฉพาะเนื้อหาสาระวิชา โดยเฉพาะการปลูกฝังทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียนนั้น ถึงแม้ว่านักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงในระดับใดก็ตาม แต่ลักษณะการคิดของนักเรียนก็จะเป็นการคิดตามเกณฑ์หรือภายใต้กรอบ คำจำกัดความ หรือภายใต้ขอบเขตของเนื้อหาวิชาที่ได้เรียนมานั้น และเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว ผู้เรียนก็จะขาดความสามารถในการนำความรู้ที่ได้รับหรือมีอยู่ไปใช้ในสถานการณ์ที่เป็นจริงแตกต่างไปจากที่ตนได้พบในโรงเรียนได้อย่างสม่าเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกอบอาชีพซึ่งต้องใช้ความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างไปจากที่ได้รับจากโรงเรียนโดยสิ้นเชิง ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ความสามารถในด้านการคิด การใช้เหตุผล เพื่อทำการประยุกต์ความรู้ที่มีอยู่ให้เข้ากับงานที่ต้องปฏิบัติ

ยุทธวิธีที่ 2 : การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ดังนี้

2.1 การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เพื่อให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด และสามารถใช้เวลาที่เหลืออยู่ทำกิจกรรมของตนเองในห้องเรียน

ห้องเรียนเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนใช้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ทั้งวิชาความรู้ การฝึกความคิด การปฏิบัติและการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น ห้องเรียนยังเป็นสถานที่สำหรับผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมส่วนตัว กิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจหาความสนุกสนานเพลิดเพลินและใช้พักผ่อนยามว่าง จากผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมในห้องเรียนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนการสอนของครู สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยจะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีผลดี ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าห้องเรียนมีความสำคัญต่อผู้เรียน ครูต้องตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนได้แก่ การจัดและตกแต่งห้องเรียน การจัดที่นั่ง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ การจัดมุมเสริมความรู้และอื่น ๆ การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่จะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ จะต้องยึดหลักการจัดที่เปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอตามความจำเป็นของการเรียนรู้ ไม่ใช่จัดไว้อย่างไรก็คงสภาพนั้นตลอดไป กรมวิชาการ (2534 ; 46) เพราะครูผู้สอนเข้าใจดีว่า วัยเด็กเป็นวัยที่ต้องการความแปลกใหม่อยู่เสมอ การปล่อยปละละเลยให้ห้องเรียนมีลักษณะเดียวตลอดสัปดาห์ ตลอดเดือนจะเป็นเหตุให้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ขาดความกระตือรือร้น

สิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อนักเรียนโดยตรง ดังนั้น ในการจัดห้องเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับปรุงสภาพแวดล้อมและจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้มีส่วนเอื้ออำนวยในการเรียนการสอน สมศักดิ์ สินธุเวชญ์ (2542 : 144) ได้ให้ความหมายห้องเรียนไว้ว่า ห้องเรียน หมายถึง สถานที่ที่มีการจัดการเรียนรู้ เป็นแหล่งสร้างสรรค์ด้านปัญญา ห้องเรียนที่มีคุณภาพเมื่อเข้าไปเรียนแล้ว จะเกิดปัญญา เกิดความคิด เข้าใจความเป็นคน เข้าใจโลก และเข้าใจตนเอง สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

2.2 การจัดบริเวณในโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้และแหล่งสนับสนุนความรู้

โรงเรียนเป็นสถานที่ซึ่งมีบทบาทและอิทธิพลต่อชีวิตนักเรียนมาก จนมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของโรงเรียนว่าเป็นเสมือนบ้านที่สองของนักเรียน ตลอดระยะเวลาที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนนั้น นักเรียนจะต้องเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น สภาพแวดล้อมในโรงเรียน จะมีส่วนเสริมสร้างความเจริญงอกงามของนักเรียนทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม เพราะนอกจากจะเป็นที่พักอาศัย มีเครื่องอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ อีกทั้งยังเป็นที่พักประสังสรรค์ ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างครู และนักเรียน เป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมทางการศึกษา ประกาย จิโรจน์ (2531 : 17) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา นั้น ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมให้มากที่สุด ไม่ใช่เป็นเพียงผู้ฟังเท่านั้น บรรยากาศของการเรียนต้องเป็นอิสระ เปิดโอกาส และกระตุ้น ให้แสดงความคิดเห็น มีการสอนอภิปรายหรือค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น ทั้งนักเรียนและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพล สังทิตนุ (2533 : 45) ซึ่งพบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อีกทั้งกรุงเทพมหานครได้กำหนดนโยบายปฏิบัติด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนนำไปดำเนินการเพราะเชื่อว่าบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนนั้น จะมีส่วนในการเสริมสร้าง ความคิด จิตใจและคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ให้แก่นักเรียนได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โรงเรียนในกรุงเทพมหานครอาจจะจัดบริเวณในโรงเรียนให้เป็นแหล่งความรู้และสนับสนุนความรู้ได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร เพราะลักษณะพื้นที่ที่ตั้งของโรงเรียนและมีอาณาบริเวณที่จำกัด จึงทำให้ลักษณะด้านกายภาพของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนเท่าที่ควร

2.3 การจัดศูนย์วิทยาการให้เป็นแหล่งความรู้ที่หลากหลายนอกเหนือไปจากหลักสูตรปกติและห้องสมุดเน้นให้เด็กเรียนด้วยตนเอง นักเรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองตามความสนใจ

ศูนย์วิทยากรเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการเรียนการสอนในชั้นเรียน สื่อ และกิจกรรมภายในศูนย์วิทยากรมีทั้งสิ่งที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียน และส่วนที่นอกเหนือจากหลักสูตร สื่อ และกิจกรรมในศูนย์วิทยากรมีความหลากหลาย จึงสามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างนักเรียนแต่ละคนได้เป็นอย่างดี ซึ่งห้องเรียนปกติมีข้อจำกัดอย่างยิ่งในการสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคล อรรถพรณ พรสีมา (2540 : 45) กล่าวว่า ศูนย์วิทยากรให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดเมื่อเด็กต้องการโดยมีการปรับเปลี่ยนสื่อและกิจกรรมการเรียนทุก 2 สัปดาห์ นอกจากนี้ยังให้บริการและประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน เช่น การประสานงานกับฝ่ายแนะแนวในการเก็บข้อมูล และผลงานของนักเรียนที่ทำในศูนย์วิทยากรซึ่งสามารถนำไปใช้ส่วนหนึ่งของการประเมินผลการเรียนในส่วนของ Portfolio และการประสานงานกับครูผู้สอนในการจัดหาสื่อให้เหมาะสมกับนักเรียน และสิ่งที่เรียนในแต่ละสัปดาห์ สำหรับการเรียนรู้ภายในศูนย์วิทยากรมีลักษณะเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ นักเรียนเป็นผู้เลือกกิจกรรมที่จะทำและรูปแบบในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ การเข้ากลุ่มเป็นไปตามความสมัครใจ ผู้เรียนจึงได้เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง กิจกรรมภายในศูนย์วิทยากรแต่ละกิจกรรมมีลักษณะของการบูรณาการประสบการณ์หลายอย่างเข้าด้วยกัน การเรียนในช่วงเวลาจึงมีความหลากหลายและยืดหยุ่นโดยมีครูประจำศูนย์วิทยากรเป็นผู้คอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดตามความต้องการของผู้เรียน การเรียนภายในห้องศูนย์วิทยากรจะช่วยให้เด็กเกิดความสุขที่จะเรียนและรักการเรียน เพราะนักเรียนได้เลือกเรียนสิ่งที่ตนสนใจและได้เรียนตามวิธีที่ตนเองถนัด จะนั่งเรียน นอนเรียน หรือถ้ายังไม่พร้อมที่จะเรียนก็อาจจะไปนั่งเล่นที่มุมสบาย ๆ นอนฟัง เทปนิทาน ดูโทรทัศน์ไปพลาง ๆ ก่อนรู้สึกอยากเรียนเมื่อไรก็เริ่มได้ทันที นักเรียนแต่ละคนจะได้ค้นพบตนเอง ได้รู้ว่าตนเองชอบทำกิจกรรมประเภทใด ชอบเรียนวิชาใด ในขณะที่เดียวกันครูก็จะทราบว่านักเรียนของตนมีความรู้ความสามารถพิเศษในเรื่องใด มีสิ่งใดที่ควรสนับสนุนเพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ

2.4 การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อช่วยสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมที่บ้าน

นักการศึกษาและนักสังคมวิทยาต่างยอมรับว่าสภาพแวดล้อมในบ้านมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางการศึกษาของเด็กมากกว่าตัวแปรอื่น ๆ ฉะนั้นผู้ปกครองนักเรียนจึงควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการศึกษา โดยให้การสนับสนุนและร่วมมือกับทางโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนของนักเรียน มาลี จุฑา (2542 : 247) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมเด็กไว้ว่า บิดา มารดาและผู้ปกครองควรเอาใจใส่ดูแลและส่งเสริมความสนใจของเด็กตามความเหมาะสม โดยพยายามจัดหาประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายในขอบเขต

ที่พึงกระทำได้ เพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กเช่น การจัดหาหนังสือที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ และสังคม เป็นต้น ฉะนั้นผู้ปกครองนักเรียนจึงควรเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการศึกษา โดยการให้การสนับสนุนและร่วมมือกับทางโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและทุกสถานที่ ดังนั้น ความร่วมมือจากผู้ปกครองจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2531 : 61) ก็ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้ปกครองว่า บ้านหรือผู้ปกครองเป็นทั้งครูคนแรกและคนสุดท้ายเป็นครูที่สำคัญของเด็ก เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดที่สุดของเด็ก ได้คลุกคลีอยู่กับเด็กเป็นประจำ และเข้าใจพื้นฐานอันแท้จริงตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ของเด็ก ดังนั้น เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนแล้วการอบรมสั่งสอนของผู้ปกครองทางบ้านก็ยังจำเป็นต้องดำเนินต่อไป ไม่ควรทิ้งให้เป็นหน้าที่ของครูแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งสอดคล้องกับ อาทร รัตนคำนวน (2522 : 20) ที่กล่าวว่า ในเรื่องการศึกษาของเด็ก ๆ น่าจะเป็นความรับผิดชอบของผู้ปกครอง ยิ่งกว่าจะมอบภาระให้เป็นโรงเรียนฝ่ายเดียว เมื่อเด็กมาโรงเรียน บ้านกับโรงเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมที่ต่างชนิดกัน เด็กจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน ดังนั้น ผู้ปกครองจึงต้องให้ความร่วมมือกับครูเพื่อช่วยเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่บ้าน อันจะทำให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดแก่ตัวเด็ก ซึ่ง บลูม (Bloom, 1981) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมภายในบ้านที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กมี 5 ประการ ดังนี้

1. นิสัยการทำงานของผู้ปกครองและเด็ก
2. การแนะแนวและการสนับสนุนทางวิชาการ
3. การกระตุ้นให้สำรวจและอภิปรายความคิดและเหตุการณ์ต่าง ๆ
4. พัฒนาการทางภาษาของเด็กที่บ้าน
5. ความคาดหวังของผู้ปกครองในด้านวิชาการ

อาจสรุปได้ว่าสิ่งแวดล้อมในบ้านหรือในโรงเรียนบางครั้งสถานการณ์อาจไม่อำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีได้ ครู และผู้ปกครอง ควรได้นำนักเรียนออกไปศึกษาสังเกตในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้ประสบการณ์ตรงได้ศึกษาและสังเกตสิ่งต่าง ๆ ทำให้เด็กได้สนุกสนานเพลิดเพลินเป็นการนำนักเรียนจากตำราไปสู่โลกความเป็นจริง เพื่อค้นพบสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองส่งเสริมให้เสาะแสวงหาแหล่งวิชาและประสบการณ์ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์สถาน แสดงภาพ โบราณสถาน ครูควรเป็นผู้นำเด็กไปสู่แหล่งนี้เด็กจะเรียนรู้โดยไม่ได้ตั้งใจ และเด็กจะนำเอาประสบการณ์จากห้องเรียนมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เป็นการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากการสอนในโรงเรียน

ยุทธวิธีที่ 3 : การแนะแนวและจิตวิทยา

การบริการแนะแนวในโรงเรียน มิใช่เป็นเพียงหน้าที่ของครูแนะแนวเท่านั้น หากแต่บุคลากรทุกฝ่ายล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการให้บริการแนะแนว โดยต้องประสานความร่วมมือกัน

แบบกัลยาณมิตร 5 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ครูแนะแนว และนักจิตวิทยา ด้วยกระบวนการ 5 ประการ คือ

3.1 การปรับโครงสร้างการแนะแนวและจิตวิทยา

มีการปรับปรุงโครงสร้างโดยการทำงานแบบเป็นทีม โดยแบ่งแยกความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา มีการประสานงานกันอย่างเป็นระบบ (Multidisciplinary Team) ซึ่งจะมีทั้งนักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ นักแนะแนว ครูและผู้ปกครองทุกคน รวมทั้งผู้บริหาร พนม ลัมอารีย์ (2533 : 36) กล่าวถึง การแนะแนวว่า การบริการแนะแนวในโรงเรียน มิใช่เป็นเพียงหน้าที่ของครูแนะแนวเท่านั้นที่มีบทบาทหน้าที่ต่อการบริการแนะแนวในโรงเรียน บุคคลหลายฝ่ายล้วนมีบทบาทที่สำคัญต่อการบริการนี้ บุคคลเหล่านั้นคือผู้บริหารโรงเรียน ครูแนะแนว ครู ผู้ปกครองทุกคน และนักจิตวิทยา หรือจิตแพทย์ ในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนนั้น จะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือ และให้การช่วยเหลือจากบุคคลทุก ๆ ฝ่าย ทั้งที่เป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรภายนอกโรงเรียน เช่น ผู้ปกครองนักเรียน นักจิตวิทยาหรือจิตแพทย์ ฯลฯ โดยที่แต่ละคนจะมีส่วนร่วมรับภาระหน้าที่ต่าง ๆ กัน ซึ่งการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนจะได้ผลดี มีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดและการบริหารงานเป็นสำคัญ เพราะงานแนะแนวเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่ายทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนและบุคลากรภายนอกโรงเรียน

3.2 การปรับระบบข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กทุกด้านเพื่อให้ครูและผู้ปกครองสามารถนำข้อมูลที่ได้มาไปใช้ในการพัฒนาเด็กแต่ละคน

การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะจะช่วยให้ครูได้รู้จักและเข้าใจนักเรียนดีขึ้น เป็นแนวทางให้ครูได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมพัฒนาการ ช่วยป้องกันปัญหาและแก้ไขปัญหาย่างถูกต้อง เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน วัลนิภา ฉลากบาง (2535 : 83) กล่าวว่า ข้อมูลที่ควรจะได้ศึกษาและเก็บรวบรวมเอาไว้สามารถจำแนกออกได้ 3 ประเภท คือ

- ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน การที่ครูทราบพฤติกรรมที่ผ่านมาของนักเรียน จะช่วยให้ครูสามารถคาดการณ์หรือทำนายพฤติกรรมของนักเรียนที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่าง ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุดเพื่อครูจะได้สามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วทั้งที่

- ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนตัวของนักเรียน เช่น สภาพร่างกาย ระดับสติปัญญา ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ การควบคุมอารมณ์ การเข้าสังคม ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน อุปนิสัยใจคอ ตลอดจนภูมิหลังของนักเรียน เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีประโยชน์ต่อครูเป็นอย่างมากในการที่ครูจะให้ความช่วยเหลือหรือพัฒนาส่งเสริมนักเรียน

- ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของนักเรียน สภาพความเป็นอยู่ทางบ้าน พื้นฐานทางครอบครัว ชุมชนที่นักเรียนอยู่ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ในชั้นเรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวนักเรียน ย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนทั้งหมด

- ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่รวบรวมได้หากไม่มีการจัดระบบในเรื่องการสรุปการบันทึกและการจัดเก็บก็อาจทำให้เกิดการสูญหาย ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์และเกิดทัศนคติไม่ดีต่อการรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะนำไปสู่การไม่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งต่อไป ด้วยเหตุนี้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่รวบรวมมาได้ด้วยวิธีและเครื่องมือชนิดต่าง ๆ ควรเก็บและเป็นข้อมูลที่มีลักษณะสะสมต่อเนื่องกันนับแต่เริ่มเข้าเรียนจนจบการศึกษา เมื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนคนใดก็สามารถศึกษาได้ทันที

ระเบียบสะสมถือเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลของนักเรียนประเภทหนึ่ง ระเบียบสะสม เป็นบันทึกซึ่งแสดงถึงสภาพปัจจุบันของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งทำให้มองเห็นภาพของนักเรียนคนนั้นเด่นชัดว่าแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ ข้อมูลที่อยู่ในระเบียบสะสม จะเป็นข้อมูลที่เริ่มต้นจากอดีตและทำให้เป็นปัจจุบัน แหล่งของข้อมูลที่นำมาใส่ไว้ในระเบียบสะสมได้มาจากหลายฝ่าย ซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายปกครอง ฝ่ายพยาบาล และฝ่ายวิชาการ เป็นต้น จุดมุ่งหมายของการทำระเบียบสะสมขึ้นมานั้น ประการแรก เพื่อที่ครูจะได้ช่วยนักเรียนให้ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนหรือแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็ก และการประการที่สอง ใช้ข้อมูลในระเบียบสะสมเพื่อให้นักเรียนเข้าใจตนเองทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ การเรียน และพัฒนาการทางสังคมปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ในแนวปฏิบัติงานแนะแนวตามแผนพัฒนาการแนะแนวไว้ว่า

สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการจัดทำระเบียบสะสมประจำตัวผู้เรียนทุกคน และมีการเรียกเก็บระเบียบสะสมเมื่อนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นด้วย ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีแนวดำเนินการให้กรมเจ้าสังกัดดูแลให้สถานศึกษาจัดทำรูปแบบระเบียบสะสมและใช้ระเบียบสะสมด้วยอย่างต่อเนื่องเป็นมาตรฐานเดียวกัน ข้อมูลที่บันทึกเกี่ยวกับตัวนักเรียนทุกด้านจะเก็บไว้ในระเบียบสะสม โดยทั่วไปข้อมูลที่ใส่ไว้ในระเบียบสะสมประกอบด้วย

1. ภูมิหลังและสุขภาพนักเรียน
2. วันที่เข้ามาศึกษาในโรงเรียน
3. ผลการเรียน
4. รายวิชาที่เรียนมาจากโรงเรียน
5. ผลการทดสอบต่าง ๆ
6. การเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน
7. ระเบียบพฤติกรรม

8. บุคลิกภาพ

9. อัดชีวประวัติ

3.3 การให้ความรู้ การปรับทัศนคติและเทคนิคพื้นฐานของการแนะแนว และจิตวิทยาแก่ครูทุกคน

ครูทุกคนควรได้รับความรู้พื้นฐานการแนะแนวและจิตวิทยา เพื่อให้รู้วิธีสังเกตศักยภาพด้านต่าง ๆ ของเด็ก ตลอดจนปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข ซึ่งครูจะเป็นบุคคลสำคัญในการให้ข้อมูลร่วมกับผู้ปกครอง การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาจะต้องจัดเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา และให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา หลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตลอดจนวัตถุประสงค์ของโรงเรียนประถมศึกษาด้วย พนม ลิ้มอารีย์ (2533 : 40) กล่าวว่า วิชา การแนะแนวเป็นการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เจริญเต็มขีดจำกัด ไม่ว่าจะเป็นด้านความสามารถทางสมอง ความถนัดตามธรรมชาติ ความสนใจ ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากช่วยในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ดังนั้น การแนะแนวจะต้องสอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนของครูทุกคนและจะต้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเรียนรู้ทางวิชาการ และพัฒนาการด้านอื่น ๆ ตามจุดมุ่งหมาย และหลักการของหลักสูตร ซึ่งการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา ควรถือเป็นหน้าที่ของครูทุกคนในการดำเนินการร่วมกันและจะต้องมีการประสานงานและร่วมมือกันเป็นอย่างดี ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูซึ่งสอนนักเรียนระดับประถมศึกษา จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับแนะแนว และการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในขณะที่ตนกำลังทำการสอนนักเรียน อุษณีย์ เย็นสบาย (2533 : 84) กล่าวว่าครูทุกคนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในวัยต่าง ๆ อย่างดีเยี่ยม และครูต้องมีทัศนคติที่ถูกต้องต่องานแนะแนว มีความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ และการให้ความช่วยเหลือบนพื้นฐานของหลักการแนะแนว รวมทั้งให้ครูมีความปรารถนา และความพึงพอใจในการให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น

3.4 การให้ความช่วยเหลือทางจิตวิทยาในกรณีที่มีปัญหาเกินกว่าที่ครูจะช่วยเหลือได้

คนแต่ละวัยย่อมมีปัญหาด้วยกันทั้งสิ้นต่างกันว่า เป็นปัญหาในด้านใด มีความรุนแรงมากน้อยประการใด สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นปัญหาพื้นฐานยังไม่ซับซ้อนรุนแรงมากนัก แต่ปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับความช่วยเหลือ หรือแก้ไขอย่างถูกต้อง ทันทีที่จะสะสมพอกพูนจนกลายเป็นปัญหารุนแรง และซับซ้อนยากแก่การแก้ไข และทำให้เกิดผลเสียต่อนักเรียนทั้งในด้านการเรียนและบุคลิกภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวในโรงเรียนจึงต้องจัดให้มีบริการให้คำปรึกษากับนักเรียนซึ่งจัดเป็นบริการหนึ่งในบริการแนะแนวที่มีความสำคัญ และจำเป็นในการช่วยเหลือบุคคลให้มีพัฒนาการส่วนบุคคลในทิศทางที่ถูกต้อง จนบรรลุวุฒิภาวะตามช่วงวัยของตน อุษณีย์ เย็นสบาย (2533 : 86) ได้ให้ความหมายของ

การให้คำปรึกษาไว้ว่า เป็นการสร้างสัมพันธภาพของมนุษย์ชนิดหนึ่ง และในสัมพันธภาพนี้ ผู้ให้คำปรึกษาจะจัดเปลี่ยนแปลงหรือกลายเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเลือกในการแก้ปัญหา และพัฒนาความเป็นอิสระอย่างมีความรับผิดชอบของตน ซึ่งทำให้ผู้มาขอรับคำปรึกษา เป็นบุคคลดีขึ้น และเป็นสมาชิกของสังคมที่ดีเพิ่มขึ้นอีกด้วย การให้คำปรึกษาอาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา ที่เป็นเช่นนี้เพราะคำว่า การให้คำปรึกษามักใช้กันทั่วไป ในสังคมในแง่ความเข้าใจที่ว่าใคร ๆ ก็สามารถให้คำปรึกษาได้ อันที่จริงมีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยากับการให้คำปรึกษาที่คนทั่ว ๆ ไป ใช้กัน การให้คำปรึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษา และมีองค์ประกอบหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การสัมภาษณ์ การแนะนำ จิตบำบัด และการให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือ โดยบุคคลที่ได้รับการฝึกฝนอบรมทางด้านการให้ความช่วยเหลือ ทางจิตวิทยาโดยเฉพาะ หรือจากบุคคลที่ได้รับการศึกษาอบรมทางวิชาการแนะแนวเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี โดยมากมักจะเป็นความช่วยเหลือของผู้มีความชำนาญเป็นพิเศษ รวีวรรณ ชินะตระกูล (2533 : 65) กล่าวว่า การให้คำปรึกษาในระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการให้คำปรึกษาด้านสังคมส่วนตัวของนักเรียน เป็นประการสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติและพัฒนาการของนักเรียน สำหรับการเตรียมตัวเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม วัลนิภา ฉลากบาง (2535 : 81) กล่าวถึง การให้คำปรึกษาว่า ในโรงเรียนผู้ที่สามารถให้คำปรึกษาได้ควรเป็นครูแนะแนว อีกบุคคลหนึ่งซึ่งมักเกี่ยวข้องอยู่เสมอคือครูผู้สอนทั่ว ๆ ไป ในโรงเรียน จากการบริการแนะแนว พบว่า การที่เด็กมาพบครูเพื่อขอคำปรึกษานั้น เขาไม่ได้เข้ามาในกระบวนการของการให้คำปรึกษาอย่างแท้จริง เขาเพียงต้องการข้อมูลเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเขาเท่านั้น ในกรณีนี้การสัมภาษณ์ การให้ข้อเสนอแนะในรูปแบบของการแนะนำเป็นสิ่งที่ครูควรจะทำเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของเด็ก ดังนั้นครูโดยทั่ว ๆ ไปก็สามารถให้ความช่วยเหลือในลักษณะนี้กับเด็กได้และก็ยังเรียกลักษณะเช่นนี้ว่า ครูให้คำปรึกษาแก่เด็ก แต่ถ้าเป็นการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาและควรเป็นหน้าที่ของครูผู้ที่ได้รับการอบรมและมีประสบการณ์ทางด้านนี้โดยเฉพาะอันได้แก่ครูแนะแนวนั้นเอง บางครั้งโรงเรียนอาจร่วมมือกับวิทยากรในชุมชนนั้น เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือจิตแพทย์ ในกรณีที่นักเรียนมีความผิดปกติทางจิตเกินกว่าที่ครูจะช่วยเหลือได้

3.5 การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับจิตวิทยาของเด็กและการส่งเสริมศักยภาพของเด็ก

ความรู้ในเรื่องการพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายนั้น พัฒนาการในช่วงวัยเด็กถือว่าเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดเพราะวัยเด็ก เป็นช่วงแห่งการหล่อหลอมบุคลิกภาพ ความเชื่อทัศนคติ ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต ดังนั้น

การเรียนรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กจึงจำเป็นโดยเฉพาะสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กทั่วไป มาลี จูทา (2542 : 243) กล่าวถึงสถาบันครอบครัวว่าครอบครัวมีความสำคัญมากที่สุด เพราะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิจนตลอดเป็นทารกและเจริญเติบโตเป็นเด็ก และเจริญวัยสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ถ้าครอบครัวอบรมและเลี้ยงดูเป็นอย่างดี จะได้เด็กดีมีคุณภาพและจะเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต ในทางตรงข้ามถ้าอบรมเลี้ยงดูไม่ดีจะได้เด็กที่ขาดคุณภาพและจะได้ผู้ใหญ่ที่ขาดคุณภาพด้วย

ดังนั้น ความผิดพลาดในการอบรมเลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่มาจากพื้นฐานของความไม่เข้าใจพฤติกรรม และความต้องการของเด็ก และบางทีก็ไม่พยายามทำความเข้าใจ โดยยึดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลางมากเกินไปทำให้เด็กตกกลายเป็นเด็กไม่ดีไปอย่างน่าเสียดาย สุชา จันทรธอม (2536 : 76) กล่าวว่า พ่อแม่จำเป็นจะต้องรู้ถึงหลักการของพัฒนาการ ลักษณะของพัฒนาการและสาเหตุต่าง ๆ ที่มีอิทธิต่อพัฒนาการของเด็กเพื่อจะได้เข้าใจและวางแผนทางสนองความต้องการแต่ละด้านของเด็กให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

ยุทธวิธีที่ 4 : การประเมินผล โดยกระบวนการ 5 ประการ

4.1 การประเมินผลโดยแบบทดสอบ

การทดสอบความรู้พื้นฐานหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังเช่นที่เคยปฏิบัติมา โดยที่ครูมีความรู้และความเข้าใจเรื่องเทคนิคการออกข้อสอบ และการตัดสินผลการเรียน

การทดสอบ (Testing) เป็นวิธีวัดที่สำคัญและใช้มากในการวัดพฤติกรรมทางสมอง (Cognitive Domain) และเป็นการทดสอบโดยใช้ข้อสอบซึ่งนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในการวัดคุณลักษณะและความสามารถด้านต่าง ๆ ของนักเรียนในทุกระดับการศึกษา อูบล ตูจินดา (2532 : 79) กล่าวว่า การวัดผลด้วยข้อสอบหรือแบบทดสอบนั้น จะถูกต้องเที่ยงตรงหรือเชื่อมั่นได้เพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้อสอบเป็นสำคัญ ดังนั้น การทดสอบเพื่อจุดมุ่งหมายใดก็ตามการเขียนข้อสอบที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์จึงเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงเป็นอย่างมาก เพราะจะส่งผลต่อคุณภาพของข้อสอบโดยตรง

4.2 การประเมินจากแฟ้มผลงานหรือแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)

อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์ (2541 : 54) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แฟ้มสะสมงาน คือ สิ่งที่ใช้เป็นที่เก็บหลักฐานที่เป็นตัวแทนงานที่นักเรียนปฏิบัติเกี่ยวกับทักษะ แนวคิด ความสนใจ ความสำเร็จตลอดจนการประเมินจุดเด่น จุดด้อยของชิ้นงาน ที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนด้วยตนเองของนักเรียน หลักฐานเหล่านั้นได้มาจากการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตอย่างสภาพการณ์ในชั้นเรียน

เสาวณี เกรียร์ (2540 : 71) แฟ้มสะสมงาน หมายถึง แฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนที่ก้าวหน้าและคัดสรรแล้วของนักเรียน ซึ่งรวบรวมจากบริบทต่างๆ ในช่วงเวลาต่างๆ โดยที่กระบวนการรวบรวมจะประกอบด้วยการประเมินและการประสานความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง โดยมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2540 : 36) กล่าวว่า แฟ้มสะสมงาน หมายถึง แฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน ซึ่งผลงานเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องมีคุณภาพสูงสุดก็ได้ แต่สามารถนำเสนอหรือสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมบางอย่างที่สัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน เช่น ความสามารถด้านสติปัญญา ลักษณะนิสัย ความรับผิดชอบ และกระบวนการทำงาน เป็นต้น

แฮมม์ และอาดัม (Hamn and Adams. 1991 : 18-21) กล่าวถึง แฟ้มสะสมงานว่าเป็นสิ่งที่บรรจุหลักฐานที่แสดงถึงทักษะของบุคคล แสดงถึงพัฒนาการด้านความสามารถ พัฒนาการในด้านทักษะ เจตคติและการแสดงออกในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนครูเป็นผู้ชี้แนะนักเรียนให้อภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกันกับเพื่อนในการที่จะคัดเลือกชิ้นงานที่เห็นว่าควรเก็บสะสมไว้ในแฟ้มสะสมงาน จึงมีความหมายมากกว่ากล่องบรรจุผลงานนักเรียน ทั้งนี้ เพราะแฟ้มสะสมงานเป็นสิ่งเชื่อมโยงให้เด็กนักเรียน เพื่อน และครูให้มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน และยังเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สามารถพิจารณาตัดสินชิ้นงานที่คิดว่าดีเพื่อนำเก็บเข้าไว้ในแฟ้มสะสมงาน

สมศักดิ์ สินธุเวชชัย (2540 : 59) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการประเมินโดยแฟ้มผลงานไว้ดังนี้

1) การเตรียมตัวผู้สอนและผู้เรียน ในแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมที่ปฏิบัติ การวัดผลประเมินผล

2) การเก็บรวบรวมผลงานหรือหลักฐาน โดยการวางแผนร่วมกับผู้เรียนเก็บอย่างไร เก็บเมื่อไร เก็บไว้ที่ใด

3) การคัดเลือกผลงาน คัดเลือกอย่างไร ลักษณะชิ้นงานที่ควรเก็บ

4) การแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของผู้เรียน อันจะนำไปสู่ความภาคภูมิใจ

5) การประเมินผลงานของตนเอง

6) ประเมินแฟ้มงานโดยกลุ่ม

7) การประเมินผลงานโดยผู้สอน

8) การจัดนิทรรศการผลงานของผู้เรียน

อาจสรุปได้ว่าแฟ้มสะสมงานนักเรียนคือ เอกสารที่นักเรียนรวบรวมขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์ 2 ประการคือ เพื่อให้เจ้าของแฟ้มได้ประเมินตนเองว่างานที่ทำเป็นอย่างไร มีระบบหรือไม่ และเพื่อให้ผู้อื่นได้ประเมินเจ้าของแฟ้มว่ามีความสามารถในการปฏิบัติงานในระดับใด โดยแฟ้มสะสมงานอาศัยหลักการประเมินร่วมกันระหว่างผู้ประเมิน และ

ผู้ถูกประเมิน ทั้งในด้านการเก็บ รวบรวม การจัดระบบและการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อสนเทศที่สอดคล้องกับชีวิตจริงทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

4.3 การประเมินจากการติดตามกระบวนการทำงานของเด็ก

การประเมินผลจากการติดตามกระบวนการทำงานของเด็ก หรือการประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment) ซึ่งเป็นวิธีที่ประเมินโดยการตรวจสอบการแก้ปัญหา หรือการปฏิบัติงานในสภาพจริง โดยอาศัย เกณฑ์ต่างๆ ได้แก่ ความเข้าใจในงาน กระบวนการแก้ปัญหา และนำไปใช้ การตัดสินใจ การเชื่อมโยง การใช้ภาษา ตลอดจนการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพ

4.4 การประเมินจากพัฒนาการลักษณะนิสัยของเด็ก

การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมุ่งให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อผู้เรียน ซึ่งจะเกิดเป็นลักษณะนิสัยของเด็ก ดังเกณฑ์มาตรฐานด้านผู้เรียนที่ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านผู้เรียนไว้ในมาตรฐานที่ 9 ซึ่งกล่าวว่า ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ตัวบ่งชี้ที่ 1 กล่าวว่า สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ ตัวบ่งชี้ที่ 2 กล่าวว่า ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน พัฒนางาน สามารถทำงานอย่างมีความสุขและภูมิใจในผลงานของตนเอง ตัวบ่งชี้ที่ 3 กล่าวว่า สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือ ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม) ตัวบ่งชี้ที่ 4 กล่าวว่า มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 70) ซึ่งจากตัวบ่งชี้ดังกล่าวครูผู้สอนสามารถสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ประเมินผลผู้เรียนเพื่อทราบถึงการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของเด็กต่อไปได้

4.5 การประเมินจากข้อสอบมาตรฐานเพื่อวัดความสามารถพิเศษของเด็กด้านต่าง ๆ

ข้อสอบมาตรฐานแตกต่างจากข้อสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้ในการเรียนการสอน ผลการสอบจะออกมาเป็นคะแนนที่โดยมากจะเปรียบเทียบกับกลุ่ม ข้อสอบมาตรฐานโดยมากมักจะเป็นข้อสอบที่จัดทำขึ้น โดยหน่วยงานสำหรับพัฒนาข้อสอบมาตรฐานโดยเฉพาะ ซึ่งกระทรวง จังหวัด หรือโรงเรียนกำหนดให้มีการสอบเพื่อดูคุณภาพการศึกษา เช่น ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อสอบวัดความพร้อม ข้อสอบวินิจฉัยข้อบกพร่อง ข้อสอบวัด ความถนัด ข้อสอบวัดความสามารถทางวิชาการ เป็นต้น (กรมวิชาการ, 2539 : 46)

กล่าวโดยสรุปการวัดและประเมินผลการเรียนเป็นสิ่งที่คู่กับการจัดการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อมีการปฏิรูปการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน แนวโน้มของการจัดการศึกษาในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงาน การจัดการ การคิดมีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้

แปลก ๆ ใหม่ ๆ มาเพิ่มพูนความรู้ของตน สื่อสารได้ดี สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ตลอดจนการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมรับกับแนวโน้มดังกล่าว ครูไม่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเนื้อหาหรือสิ่งที่สอน แต่ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีการสอน และวิธีการวัดผลให้สอดคล้องกันโดยพิจารณาจากพัฒนาการของนักเรียนความประพฤติสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปกับการเรียนการสอน โดยไม่ยึดการทดสอบเป็นสำคัญดังที่เป็นอยู่แต่จะเน้นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ซึ่งเครื่องมือที่จะใช้ก็คือ Portfolio เพื่อให้ผลที่ได้จากการสะท้อนให้เห็นภาพกิจกรรมที่นักเรียนและครูทำในห้องเรียน โดยเน้นกระบวนการปฏิบัติงานและงาน เน้นการเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหา เน้นการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. การจัดการศึกษา โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน

3.1 ประวัติความเป็นมาของเขตตลิ่งชัน

เดิมเขตตลิ่งชันเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดธนบุรี ตั้งอยู่บริเวณคลองบางกอกน้อย ตำบลบางบำหรุ ท้องที่อำเภอเขตบางกอกน้อย ต่อมาได้ย้ายไปตั้งปากคลองวัดไ้เตี้ย ริมคลองบางกอกน้อย อำเภอตลิ่งชัน และราวปี พ.ศ. 2457 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอมาตั้งอยู่ริมทางรถไฟสายใต้ตำบลคลองชักพระ เมื่อมีการปฏิรูปการปกครองในเขตทางหลวงโดยการรวมเอาจังหวัดพระนครและธนบุรีซึ่งเป็นราชการส่วนภูมิภาคเป็น "จังหวัดนครหลวงกรุงเทพธนบุรี" และรวมเอาองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครกับองค์การส่วนธนบุรี ซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่นเป็น "องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี" ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 พ.ศ. 2514 นอกจากนั้นยังรวมเอาเทศบาลกรุงเทพกับเทศบาลนครธนบุรี ซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่นเป็นเทศบาลนครหลวง ต่อมาปี 2528 ได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครใหม่ กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นทบวงการเมือง มีฐานะเป็นราชการส่วนท้องถิ่น เพียงองค์การเดียว อำเภอตลิ่งชันจึงเป็นอำเภอหนึ่งของกรุงเทพมหานคร และต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นเขตจนถึงปัจจุบัน

3.2 ลักษณะโดยทั่วไปของเขตตลิ่งชัน

ที่ตั้ง เขตตลิ่งชันจัดเป็นเขตชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ 32,855 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 20.9 ของพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมีอาณาเขตติดต่อกันดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	เขตภาษีเจริญ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เขตบางกอกน้อย และเขตบางพลัด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เขตทวีวัฒนา

การแบ่งเขตการปกครอง เขตตลิ่งชันแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 แขวง ดังนี้

ตารางที่ 1

ลำดับ	แขวง	พื้นที่ (ตร.กม.)	หมู่บ้าน	ประชากร	ครอบครัว
1	คลองชักพระ	1,251	3	11,523	4,093
2	ตลิ่งชัน	5,381	15	27,861	8,393
3	ฉิมพลี	8,730	11	23,084	6,969
4	บางพรหม	5,875	15	14,267	3,549
5	บางระมาด	9,337	23	14,878	4,295
6	บางเชือกหนัง	5,305	12	8,082	2,103
รวม		32,855	73	99,965	29,402

ที่มา ข้อมูลประชากรและจำนวนครอบครัวสถิติ เดือนธันวาคม 2544 ของสำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

3.3 การจัดการศึกษา

เขตตลิ่งชันมีโรงเรียนตั้งอยู่ทั้งสิ้น 29 โรงเรียน กระจายอยู่ตามแขวงต่างๆ ทุกแขวง โดยมีโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดน้อยใน แขวงตลิ่งชัน โรงเรียนโพธิสารพิทยากร แขวงบางระมาด โรงเรียนมหรณพาราม แขวงฉิมพลี โรงเรียนปากน้ำพิทยากร แขวงบางพรหม และโรงเรียนสุวรรณพลับพลา แขวงบางพรหม โรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ 1 โรงเรียน คือโรงเรียนวัดช้างเหล็ก โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้แก่ โรงเรียนโรงเรียนนิลประพันธ์ แขวงคลองชักพระ โรงเรียนอนุบาลกุลวัณโรจน์ แขวงตลิ่งชัน โรงเรียนกุศลศึกษา แขวงตลิ่งชัน โรงเรียนวรรัตน์ศึกษา แขวงตลิ่งชัน โรงเรียนปิยะวิทยา แขวงตลิ่งชัน โรงเรียนตรีวิทยา แขวงบางเชือกหนัง และโรงเรียนอยู่เย็นวิทยา แขวงบางพรหม

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 16 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน โรงเรียนวัดชัยพฤกษ์มาลา โรงเรียนวัดไก่อี้อยู่ โรงเรียนฉิมพลี โรงเรียนวัดมะกอก โรงเรียนวัดทอง โรงเรียนวัดอินทราวาส โรงเรียนวัดโพธิ์ โรงเรียนวัดปากน้ำฝั่งเหนือ โรงเรียนวัดกระโสมทอง โรงเรียนวัดพิบูล โรงเรียนวัดเกาะ โรงเรียนวัดรัชฎาธิษฐาน โรงเรียนวัดช้างเหล็ก โรงเรียนวัดตลิ่งชัน และโรงเรียนวัดประสาธน์ สถิติจำนวนข้าราชการครูและจำนวนนักเรียน

ตารางที่ 2

ลำดับที่	โรงเรียน	จำนวนข้าราชการครู	จำนวนนักเรียน
1	ฉิมพลี	32	907
2	วัดชัยพฤกษมาลา	31	806
3	วัดไก่อเตี้ย	13	342
4	ชุมทางดลิ่งชัน	23	674
5	วัดมะกอก	14	313
6	วัดอินทราวาส	16	464
7	วัดทอง	14	391
8	วัดโพธิ์	18	489
9	วัดปากน้ำฝิ่งเหนือ	27	605
10	วัดกระโสมทอง	7	164
11	วัดพิบูล	16	349
12	วัดเกาะ	7	142
13	วัดรัชฎาธิษฐาน	25	607
14	วัดช่างเหล็ก	14	350
15	วัดดลิ่งชัน	15	391
16	วัดประสาธ	19	372
รวม		291	7,366

ที่มา ข้อมูลโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตดลิ่งชัน (ปีการศึกษา 2545)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตดลิ่งชัน 16 โรงเรียน ซึ่งมีสำนักการศึกษาเป็นหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาในสังกัด ได้ยึดแนวทางการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และถือว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การจัดการกระบวนการเรียนรู้จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยสมองและด้วยใจ สามารถสร้างกระบวนการคิดด้วยตนเองมีส่วนร่วม เน้นการปฏิบัติจริง โดยตระหนักถึงศักยภาพของผู้เรียน ใช้วิธีระดมสมอง การสร้าง Mind Mapping เพื่อการวางแผน และปฏิบัติตามแผน รายงานผล เพื่อตรวจสอบและปรับปรุง สามารถนำเสนอและประเมินผล เพื่อการพัฒนา มีการทำงานเป็นทีม และเดี่ยว สามารถแสดงออกอย่างอิสระ

มีแนวทางทางในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ โดยเริ่มที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูเป็นอันดับแรก (สำนักการศึกษา.2543:6) โดยมีหลักการดังนี้

1. สร้างความตระหนักให้แก่ครูในเรื่อง การเปลี่ยนแปลง การแข่งขันและลูกค้า
2. ส่งเสริมให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ การรู้จักตนเอง และการมีวินัยในตนเอง
3. พัฒนาครูในด้านต่าง ๆ เช่น เนื้อหาการสอน จิตวิทยา กระบวนการคิดหลักสูตร การวัดผลประเมินผล รูปแบบการเรียนรู้ เทคนิคการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน
4. พัฒนาครูให้เป็นผู้มีความสามารถ ในด้าน การจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์หลักสูตร
5. การวัดผล การวิจัยในชั้นเรียน การเสริมแรง การสร้างสื่อการเรียนรู้
6. ปรับปรุงบทบาทของครูให้เป็นผู้ชี้แนะ เป็นพี่เลี้ยง กระตุ้นความสนใจ จัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างมีความสุข ฯลฯ /

กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การมีแผนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียน ครอบคลุมผลการเรียนรู้ ด้านพุทธรพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย เลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาจิตใจ การสร้างกระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา การตัดสินใจ แนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้ โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร มีภารกิจรับผิดชอบการจัดการศึกษาในเขต กรุงเทพมหานครได้ประสานงานกับคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี 2539 จนถึงปัจจุบัน การดำเนินงานตามโครงการนี้ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ร่วมกันกำหนดแนวคิดที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดีคนเก่ง และมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2543 :7)

โดยมีกระบวนการดังนี้

1. การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของครู โดยใช้การฝึกอบรมพัฒนาครูให้เห็นว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้นมีองค์ประกอบ คือ มีความเชื่อว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ พัฒนาได้ตามปรัชญากลุ่มพิพัฒนิยม ครูต้องมองเห็นภาพรวมของผู้เรียน พัฒนาผู้เรียนเป็นองค์รวม ต้องมองผู้เรียนด้วยความรัก ความเข้าใจ ว่าทุกคนมีศักยภาพ มีพลังในการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ครูสอนโดยใช้กระบวนการมากกว่าเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้เป็นโครงสร้างที่ยืดหยุ่นได้มีความหลากหลายเหมาะสมกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ของแต่ละท้องถิ่น

2. ให้ครูเห็นความสำคัญของสมองในการเรียนรู้ เน้นครูให้ทราบว่าการเรียนรู้เป็น อริยทรัพย์ในตน ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะ 5 ประการ คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง มีกำลังแข็งแรง มีความประพฤติดีงาม เสียสละ มีปัญญา โดยอาศัยปัจจัยด้านกระบวนการเรียนรู้ที่สมดุลและมีความสุข กระบวนการเรียนรู้เพื่อรู้ การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง การเรียนรู้เพื่อจะอยู่ร่วมกัน ครูต้องเข้าใจศักยภาพของมนุษย์ในด้านพหุปัญญา ครูต้องปรับระบบความคิดของตนเองโดยใช้แผนที่ความคิด ในการวิเคราะห์หลักสูตรและสาระการเรียนรู้ เพื่อนำมาบูรณาการและออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้

3. กิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งให้ครูพัฒนาผู้เรียนใน 11 กิจกรรมคือ

- 3.1 กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้านมนุษยสัมพันธ์
- 3.2 กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้านวิทยาศาสตร์และมิติสัมพันธ์
- 3.3 กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้านเหตุผลคณิตศาสตร์
- 3.4 กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้านภาษา
- 3.5 กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพด้านดนตรี
- 3.6 กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้านศิลปะ
- 3.7 กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้านพลศึกษา
- 3.8 กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้านสิ่งแวดล้อม
- 3.9 กิจกรรมศูนย์เพื่อเด็ก จิตวิทยาแนะแนวและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
- 3.10 กิจกรรมศูนย์วิทยากร เป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน
- 3.11 กิจกรรมการวัดและประเมินผลที่เสริมสร้างศักยภาพผู้เรียน

ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบ่งได้เป็น 4 แบบคือ

1. แบบจินตนาการ (Imaginative Learners) ผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้ โดยการผสมผสานกับความรู้สึกรับรู้ของตนเอง นำข้อมูลใหม่เข้ามาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มองอะไรเป็นภาพรวม มีความหมายเฉพาะคน ผู้สอนใช้คำถาม "ทำไม" กระตุ้นการเรียนรู้เพื่อให้นำไปสู่การสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายกับผู้เรียน

2. แบบวิเคราะห์ (Analytical Learners) ผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้แบบวิเคราะห์ การเรียนรู้แบบผสมผสานความคิด เพื่อนำไปสู่ข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอด เพื่อหาความเข้าใจ ผู้สอนใช้คำถาม "อะไร" กระตุ้นการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจลึกซึ้ง

3. แบบสามัญสำนึก (Common Sense Learners) ลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนแบบนี้ ชอบการคิด โดยผ่านสามัญสำนึกทดลองทำด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติ สนใจกระบวนการ ผู้สอนใช้คำถาม "อย่างไร" กระตุ้นการเรียนรู้ โดยลงมือทำ เพื่อให้เกิดประสบการณ์

✓ ในระดับอนุบาลวัย 4-6 ปี มุ่งเน้นพัฒนาการด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ควบคู่คุณธรรม สร้างความเชื่อมั่น ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะกระบวนการคิด เพื่อเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในชีวิตจริง

✓ ระดับประถมศึกษา มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานในด้านการอ่าน การเขียน การสื่อความหมาย โดยเน้นทักษะทางภาษาไทย กระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ การพัฒนาทักษะนิสัย และความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น

✓ ระดับมัธยมศึกษา มุ่งเน้นทักษะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ในเนื้อหาวิชาสามัญ และทักษะเฉพาะทางในสายอาชีพ เน้นคุณภาพทักษะทางสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข พัฒนาทักษะนิสัยให้นักเรียนปลอดจากสารเสพติด และอบายมุขต่าง ๆ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนตัดสินใจทำกิจกรรมตามความสนใจ และตามความสามารถของตน ทั้งกิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมเดี่ยว รวมทั้งการฝึกให้ลงมือปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ระดับประถมและมัธยม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชันจัดการเรียนการสอนได้ยึดหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2533 ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และนโยบายการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานครเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นทักษะการคิด และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ปลูกฝังทักษะนิสัย อันพึงประสงค์โดยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข และดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขเช่นกัน ซึ่งการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตตลิ่งชัน ได้ยึดหลักแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของรองศาสตราจารย์ ดร.สมณฑา พรหมบุญ โดยใช้หลักยุทธวิธี 4 ดาว ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น

การจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่เน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น การติดตาม ดูแลนักเรียน โดยใช้หลักจิตวิทยาและการแนะแนว รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมได้นำมาเผยแพร่ในการอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนและนำไปขยายผลในโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัด และสอดคล้องกับนโยบายการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานครที่เร่งดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักการพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามระบบการประกันคุณภาพ โดยพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทย อีกทั้งครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน

ได้รับการอบรมให้ความรู้จากหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา โดยเผยแพร่วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรีย์ภาพและลักษณะนิสัย การฝึกกาย วาจา ใจ และทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

นโยบายการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด ใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ความพร้อมของครูผู้สอน ความถนัดและความสามารถของผู้เรียน การจัดการศึกษาในปีการศึกษา 2543-2545

ในด้านวิธีการสอน ได้จัดอบรมครูผู้สอนทั้งในระดับสำนักการศึกษา และระดับสำนักงานเขต ในด้านเทคนิคการสอน การจัดกิจกรรมเพื่อเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตามความถนัด เช่น ด้าน คอมพิวเตอร์ กีฬา ดนตรีสากล ดนตรีไทย นาฏศิลป์ งานช่างฝีมือ งานเกษตร เป็นต้น ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว ครูต้องใช้เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ เช่น การสอนเป็นกลุ่ม การใช้คำถาม การใช้ทักษะกระบวนการคิด การฝึกให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงจนเกิดความชำนาญตามความสามารถและความถนัดของผู้เรียน ผลงานของผู้เรียนที่ผ่านมา นักเรียนบางส่วนสามารถแข่งขันในด้านต่าง ๆ เช่น วาดภาพ การกีฬา การแสดงดนตรี และสิ่งประดิษฐ์เข้าร่วมกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ

ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ โรงเรียนใช้การนิเทศการสอนเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นและติดตามผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน ตามโครงการห้องเรียนสวยสะอาดบรรยากาศวิชาการ โดยให้รางวัลแก่คุณครูและนักเรียนที่ร่วมกันจัดสภาพห้องเรียนให้สะอาด มีบรรยากาศที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ บรรยากาศภายนอกห้องเรียนจะเน้นความสะอาดของอาคารสถานที่ บริเวณที่พักผ่อนต่าง ๆ ให้สามารถเป็นสื่อกลางแจ้งได้ เช่น สวนสุขภาพ สวนสมุนไพร การปลูกพืช ไร่นา พันธุ์ไม้ในวรรณคดี บทกลอน ข้อความสอนใจต่าง ๆ เป็นต้น

ด้านการจัดกิจกรรมแนะแนวและจิตวิทยา โรงเรียนใช้นโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านจิตวิทยา เช่น เชิญนักสังคมสงเคราะห์ จากกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข หรือบุคลากรที่ทรงคุณวุฒิในห้องถิ่นที่โรงเรียนพิจารณาเห็นว่าเหมาะสม มาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง และนักเรียนในเรื่องของจิตวิทยาวัยรุ่น การเลี้ยงลูก การดูแลนักเรียนให้ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด เชิญวิทยากรจากสถานีตำรวจใกล้เคียงให้ความรู้ในเรื่องการป้องกันการติดยาเสพติด และโทษของสารเสพติด ตามโครงการโรงเรียนสีขาว วิทยากรจากกรมสามัญศึกษาซึ่งเป็นผู้มีความรู้ด้านการเตรียมตัวเพื่อศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา

ครูผู้สอนทุกคนมีหน้าที่ให้การอบรม แนะนำและดูแลสุขภาพของนักเรียนอย่างใกล้ชิด เมื่อพบปัญหาต้องหาทางช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาโดยเร็ว ฝ่ายปกครองทำหน้าที่ประสานงานระหว่างผู้ปกครอง ครูและนักเรียนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ด้านการประเมินผล ใช้การประเมินผลหลายวิธี เช่น การทดสอบโดยใช้ข้อทดสอบเพื่อวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ ในรายวิชาระหว่างเรียน การทดสอบกลางภาคเรียน การวัดผลสัมฤทธิ์ปลายภาคเรียน การประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน ครูผู้สอนจะทดสอบผู้เรียนหรือจัดกิจกรรมในชั้นเรียนโดยให้นักเรียนรวบรวมผลงานของตนเองที่ดี มีคุณค่าเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มสะสมงานเพื่อประกอบในการประเมินผลผู้เรียน การประเมินผลจากการทำงานของนักเรียนระหว่างเรียน โดยครูผู้สอนในรายวิชาเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านความสามารถ การให้ความร่วมมือกับกลุ่มเพื่อน การจัดลำดับขั้นตอนในการทำงานเพื่อสรุปรายงานในจุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียน การประเมินผลจากการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน โดยโรงเรียนได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ในปีการศึกษา 2544 มาตรฐานด้านผู้เรียน ข้อ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ข้อ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ข้อที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ข้อที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ข้อ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ข้อ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ข้อ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และ กีฬา เหตุผลที่สนับสนุนให้นำวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาใช้ในโรงเรียนอาจกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้และความจริงเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในโลกถูกค้นพบใหม่เสมอ ๆ ความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในสังคมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้วิธีที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเผชิญกับชีวิตจริง เพราะลักษณะของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับฝึกหัดขอต่อการเรียนรู้ของตนเองได้ลงมือปฏิบัติได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ ทักษะการบริหาร การจัดการ การเป็นผู้นำผู้ตาม และที่สำคัญเป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนมากที่สุดวิธีหนึ่ง

3. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตย ฝึกการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ต่อครู ต่อสถานศึกษา และต่อสังคม

4. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยลดปัญหาทางวินัยในชั้นเรียน เพราะนักเรียนทุกคนจะได้ฝึกฝนจนกระทั่งเกิดวินัยในตนเอง ผู้เรียนแต่ละคนจะได้รับการยอมรับจากครูจากเพื่อน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดการยอมรับตนเอง เกิดความสุขในการเรียนรู้ร่วมกัน ปัญหาทางวินัยจึงลดน้อยลงและหมดไปในที่สุด

5. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งชั้นสูงขึ้น การช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ได้รับการฝึกฝน ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึกความรู้ ทักษะการคิด ทักษะการจัดการกับความรู้อื่นๆ ทักษะการแสดงออก ทักษะการสร้างความรู้ใหม่ และทักษะการทำงานกลุ่ม สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปสู่การเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ครู ผู้ปกครอง และสังคม ปรารถนาอย่างยิ่ง ครูจึงต้องแสวงหาแนวทางที่จะนำเทคนิควิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

บรรจง บุญการี (2532 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี วัดดูประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรีในด้านการเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล ผลการวิจัย พบว่า ด้านการเตรียมการสอนมีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การทำบันทึกการสอน มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การเข้ารับการอบรม ด้านการดำเนินการสอนมีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การเดินสังเกต และให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนกำลังทำงาน มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การให้บอกภาพของครูบนกระดานดำ ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนมีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การใช้สื่อการสอนที่เป็นของจริง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การได้รับสื่อการสอนจากหน่วยงานเอกชน หรือส่วนบุคคลปัญหาสำคัญคือการขาดแคลนงบประมาณในการผลิตด้านการวัดผลและการประเมินผลปัญหาสำคัญ คือ ขาดความรู้ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความต้องการในการเข้าอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในทุกด้านเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

อภิญา คุณเลิศดี (2534 : 120- 121) ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการสอนของครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 9 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการสอนในด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลของครู

คณิตศาสตร์ ที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน และเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัว คือ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนของครูคณิตศาสตร์กับปัญหาการสอนคณิตศาสตร์ในแต่ละด้าน ผลการวิจัยพบว่าครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีปัญหาการสอนคณิตศาสตร์ด้านกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และด้านการวัดและประเมินผลเป็นปัญหาระดับปานกลาง และมีปัญหาด้านเนื้อหาเป็นปัญหาในระดับน้อย ครูคณิตศาสตร์ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาการสอนคณิตศาสตร์ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 อายุ และประสบการณ์ในการสอนของครูคณิตศาสตร์ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการสอนคณิตศาสตร์ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และด้านการวัดและประเมินผล ส่วนวุฒิการศึกษาของครูคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กับปัญหาการสอนคณิตศาสตร์ด้านเนื้อหา และด้านกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 แต่วุฒิการศึกษาของครูคณิตศาสตร์ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการสอนคณิตศาสตร์ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้การสอน

เกสร สิงห์ธนะ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านกิจกรรมการสอนมีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การเดินสังเกตและการให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนขณะที่นักเรียนทำงาน

2. ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน มีการปฏิบัติมากที่สุดคือการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น รูปภาพของจริง เพื่อสร้างความบันเทิงใจให้เกิดความคิดใหม่ ๆ

3. ด้านการวัดและประเมินผล มีการปฏิบัติมากที่สุดคือการวัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงพัฒนาการและการสังเกตพฤติกรรมการเรียนศิลปะและการวัดผลโดยตรวจผลงาน

ในด้านความต้องการในการสอนศิลปศึกษา ครูประจำชั้นมีความต้องการโดยส่วนรวมมากเมื่อจำแนกเฉพาะด้านพบว่า

1. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้การสอนมีมากที่สุด คือการรับการฝึกการอบรมเทคนิค และวิธีการสอนศิลปะในรูปแบบต่างๆ เพื่อจูงใจความสนใจของนักเรียน

2. ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอนมีความต้องการมากที่สุด คือ การเข้ารับการฝึกอบรมวิธีการใช้วัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่นมาผลิตสื่อการสอน

3. ด้านการวัดและประเมินผล มีความต้องการมากที่สุดคือการได้รับเครื่องมือ หรือแบบฟอร์มการประเมินผลสำเร็จของวิชาศิลปะแต่ละกิจกรรม ส่วนใหญ่มีโรงฝึกพลศึกษา ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมพลศึกษา การประเมินผลการเรียนวิชาพลศึกษาใช้เกณฑ์ของกลุ่มโรงเรียน

จริยา อภิรักษ์อำภา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของโปรแกรม
 สุขศึกษาโดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันเอดส์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
 จังหวัดราชบุรี ค่าความเที่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที และค่าความแปรปรวนร่วม ผลการศึกษา
 พบว่า 1. ภายหลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติเพื่อป้องกันเอดส์และด้านการปฏิบัติตน
 เพื่อป้องกันเอดส์ของกลุ่มทดลองดีกว่าการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และ
 2. ภายหลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติเพื่อป้องกันเอดส์และด้านการปฏิบัติ
 เพื่อป้องกันเอดส์ของกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

ชุตินา ปานดำ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริม
 ความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนของครูอนุบาลด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ
 แบบมีส่วนร่วม ลักษณะของงานวิจัย เป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นแนวทางในการพัฒนาครู
 โดยการจัดประสบการณ์ให้ครูเกิดความตระหนักในบทบาทและศักยภาพของตนและฝึก
 การแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะตามความต้องการของตนเอง ประกอบด้วย
 แนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา ผู้ใช้โปรแกรมฯ วิธีดำเนินการ สื่อและการประเมินการใช้
 โปรแกรมฯ คือ ครู ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ กรดำเนินการมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการ
 ได้แก่ นัดหมายวัน เวลา และจัดเตรียมสถานที่ ขั้นตอนจัดกิจกรรม ได้แก่ 1)ระบุปัญหาที่พบ
 2) จัดลำดับความสำคัญของปัญหา 3) วางแผนการแก้ปัญหา 4) ลงมือแก้ปัญหา 5) ติดตาม
 ผลซึ่งผลการทดลองพบว่าครูมีความสามารถในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนสูงขึ้น
 ครูมีพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนสูงขึ้น

นรินทร์ สุวรรณมัย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครู
 ศิลปศึกษา ระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว
 ในโครงการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนในโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า
 ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยยุทธวิธี 4 ดาว ทั้ง 4 ด้าน
 อยู่ในระดับเห็นด้วย($\bar{X}=4.21$)ซึ่งแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านวิธีการสอนอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=4.24$)
 ด้านการสร้างสื่อเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับ ($\bar{X}=4.24$) ด้านการแนะแนวและ
 จิตวิทยาอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=4.11$) ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=4.25$)

ทิพพรรณ ไชยูปถัมภ์ (2543 : 100) ได้ศึกษาปัญหาการถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชน
 ของพัฒนากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมการพัฒนาชุมชน พบว่า พัฒนากรที่มีประสบการณ์
 ในการทำงานต่ำกว่า 1 ปี มีปัญหาการถ่ายทอดความรู้และปัญหาด้านจิตวิทยามากกว่าพัฒนา
 กรที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 ปีขึ้นไป จึงสรุปได้ว่าประสบการณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวก
 กับคุณสมบัติของผู้นำท้องถิ่น

กฤษฎา ตริณรัตน์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ต่อพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

ผลการศึกษาพบว่า

1. ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ กลุ่มทดลองมีความตระหนักรู้ในตนเองเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ทักษะการตัดสินใจไม่สูบบุหรี่และแก้ไขปัญหา ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพและทักษะการจัดการกับความเครียดดีกว่าก่อนการได้รับโปรแกรมสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ภายหลังการได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ กลุ่มทดลองมีความตระหนักรู้ในตนเองเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ทักษะการตัดสินใจไม่สูบบุหรี่และแก้ไขปัญหา ทักษะการปฏิเสธโดยไม่เสียสัมพันธภาพและทักษะการจัดการกับความเครียดดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชุตีรัตน์ เจริญสุข (2545 : 105) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาการเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา พบว่า ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 3 ปี มีประสบการณ์ ทักษะหรือความชำนาญน้อยกว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป จึงเป็นผลให้นักศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดการเรียนการสอนต่างกัน

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เบอร์เกธ (กัธร เศรษฐกุล. 2535 : 135 อ้างอิงจาก Bageth. 1971.) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบปัจจัยด้านบรรยากาศขององค์การกับขวัญของบุคลากร พบว่า กลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก มีขวัญสูงในด้านความสามัคคี ความพึงพอใจในการสอน การสนับสนุนการศึกษา และอำนวยความสะดวก และการให้บริการของโรงเรียน

อลเรด (Allrad. 1979 : 2538 – 2539 – A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการสอนของครูที่มีผลต่อการเรียนวิชาพลศึกษาในชั้นเรียน โดยมีเพศและการร่วมมือของนักเรียนเป็นตัวแปร จากการวิเคราะห์พฤติกรรมของครูเป็นรายบุคคล เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการให้กำลังใจและสนับสนุนนักเรียน การรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน การตอบคำถามของนักเรียน การบรรยาย การให้คำแนะนำ ให้ความรักความยุติธรรม ผลการศึกษา พบว่า

ครูส่วนใหญ่ใช้การบรรยายร้อยละ 60 นักเรียนชายและหญิงให้ความคิดเห็นที่ต่างกันเกี่ยวกับพฤติกรรมการบรรยายของครูว่ามีการยกย่องและให้กำลังใจ และการให้คำแนะนำ และแนะแนว มีผลต่อการให้ความร่วมมือของนักเรียนในชั้นเรียน

เออร์บันสกี (Urbanski, 1981 : 3486 – A) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้วิธีการหลาย ๆ แบบ สอนมโนคติทางเลขาคณิต โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐนอร์ทคาโรไลนา (North Carolina) สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัย พบว่า แต่ละวิธีให้ผลต่างกัน นั่นคือ ในการสอนนั้นถ้าครูเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสมแล้ว จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

แม็กซ์ คินนีย์ (Mc Kinney, 1988) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Five Tip to Improve Teaching" โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมของครูที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก และวิธีปรับปรุงการสอน นักวิจัยจากสถาบันการวิจัยเพื่อการสอน (IRT) ของมหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้ศึกษาและพบยุทธวิธีที่มีผลต่อการสอน 5 วิธี ซึ่งครูที่ดีควรทำตามได้แก่

1. ตั้งจุดประสงค์ของการสอน ครูที่ดีควรตั้งจุดประสงค์ที่จะให้เด็กประสบความสำเร็จทางการเรียนอย่างน้อย 2 จุดประสงค์พร้อมกัน

2. การสื่อสารกับเด็ก ครูที่ดีควรสามารถสื่อสารกับเด็กได้อย่างดี เพราะเด็กบางคนจะมองโรงเรียนเป็นที่กักกันมากกว่าสถานที่เรียนรู้ ครูควรอธิบายเด็กได้ว่าเขาควรเรียนอะไร มีประโยชน์อะไร และครูควรเชื่อมบทเรียนกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. การเข้าใจเนื้อหาที่สอน ครูที่ดีควรเข้าใจอย่างทะลุปรุโปร่งในเนื้อหาที่ตนเองสอน

4. ยึดเนื้อหาในการสอนเป็นหลัก ครูที่ดีไม่ควรยึดเนื้อหาในหนังสือเป็นหลัก ควรเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับลักษณะนิสัย และวัยของเด็ก

5. มีความรับผิดชอบต่อการสอน ครูที่ดีต้องมีความรับผิดชอบต่อการสอนของตนเอง รู้จักเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการสอน และหมั่นฝึกฝนตนเอง

ลอเลนซ์ เอสต้า (Lawrence Estes, 1991) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Design of learning Envirnoments (Playgrounds, Elementary Classroom). "มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาว่าสิ่งแวดล้อมช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการตอบสนองทางการสร้างสรรค์ โดยได้ทดลองจัดสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียนและในห้องเรียนสำหรับนักเรียนเกรด 3 ผลการวิจัย พบว่าสิ่งแวดล้อมเป็นแรงเสริมให้นักเรียนและครูมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนเกิดการตอบสนอง มีความคิดที่หลากหลาย มีทัศนคติที่ดี นักเรียนสามารถแสดงออกมากขึ้น และสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลมากต่อนักเรียนใน 4 ด้าน คือ ทางสุนทรีภาพ จิตพิสัย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสัญชาติญาณ

สรุป

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีน้อยมาก ส่วนใหญ่มักศึกษาสภาพและปัญหาเฉพาะรายวิชา สภาพและปัญหาของครูในด้านการจัดการเรียนการสอน ในด้านหลักสูตร เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในแต่ละหน่วยงานที่ต่างสังกัดกันย่อมมีความแตกต่างกันทั้งสภาพและปัญหา เนื่องจากการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของหน่วยงานที่ต่างกันมีผลต่อการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาให้เกิดความแตกต่างกันไปด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่ได้ศึกษาในครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาการสอนของครูในด้านต่าง ๆ จึงทำให้เห็นว่าครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และครูที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้ความสามารถในด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ การเตรียมการสอน มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งมีความรอบรู้ในวิทยาการใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน มีความสามารถทางการใช้เทคนิควิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา มีความสามารถในการจัดทำ การใช้และการดูแลรักษาสื่อการสอนต่าง ๆ และรวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีการวัดและประเมินผลเป็นอย่างดี การศึกษาปัญหาการสอนของครูทำให้ได้รับข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการสอนของครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครู โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ใน 4 ด้าน คือ ด้านวิธีการสอน การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การแนะแนวและจิตวิทยา และการประเมินผล เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้มาพัฒนาคุณภาพของครูในด้านการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำเสนอเป็นขั้นตอนดำเนินการดังนี้คือ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ปีการศึกษา 2545 จำนวน 16 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 291 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ครูในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ปีการศึกษา 2545 โดยใช้วิธีการเทียบตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และวิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของจำนวนครูแต่ละโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู รวมทั้งสิ้น 160 คน ดังตารางที่ 3

ตาราง 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยจำแนกตามโรงเรียน

ลำดับที่	โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	นิมพลี	32	18
2	วัดชัยพฤกษมาลา	31	17
3	วัดไก่อเตีย	13	8
4	ชุมทางตลิ่งชัน	23	12

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลำดับที่	โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
5	วัดมะกอก	14	7
6	วัดอินทราวาส	16	10
7	วัดทอง	14	7
8	วัดโพธิ์	18	10
9	วัดปากน้ำฝ่งเหนือ	27	15
10	วัดกระโจมทอง	7	4
11	วัดพิบูล	16	9
12	วัดเกาะ	7	4
13	วัดรัชฎาธิฐาน	25	14
14	วัดช่างเหล็ก	14	7
15	วัดดลิ่งชัน	15	8
16	วัดประสาธ	19	10
รวม		291	160

๗

๖.2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตดลิ่งชัน โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตดลิ่งชัน มี 4 ด้าน จำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ ประกอบด้วย ด้านวิธีการสอน จำนวน 8 ข้อ ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ จำนวน 7 ข้อ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา จำนวน 8 ข้อ และด้านการประเมินผล จำนวน 7 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
มาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
น้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

ซึ่งแบบทดสอบฉบับนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ

3. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้

1) การศึกษาค้นคว้าข้อมูล และสำรวจสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครู โดยสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญทางการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อาจารย์ที่ปรึกษา รวมถึงประธาน และกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

2) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในด้านวิธีการสอน การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การแนะแนวและจิตวิทยา และการประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและพัฒนาปรับปรุงแบบสอบถามให้ครอบคลุมและตรงตามเนื้อหาของเรื่องที่ทำวิจัย

3) ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert Scale) จากหลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2530 : 79-80) และนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องให้มีความถูกต้องและครอบคลุมตามขอบเขตและนิยามศัพท์ที่ศึกษา พร้อมทั้งตรวจสอบสำนวนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่สร้างให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง และนำมาปรับปรุงแก้ไข

4) นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครูโรงเรียนบางแค สำนักงานเขตบางแค จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1974 : 202) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.94

5) นำเสนอข้อมูล การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์ทราบ เพื่อขอคำแนะนำ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไป เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1) ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือไปยังสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ให้ครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ได้แก่ โรงเรียนฉิมพลี โรงเรียนวัดชัยพฤกษ์มาลา โรงเรียนวัดไก่อติ๊ย โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน โรงเรียนวัดมะกอก โรงเรียนอินทราวาส โรงเรียนวัดทอง โรงเรียนวัดโพธิ์ โรงเรียนวัดปากน้ำฝั่งเหนือ โรงเรียนวัดกระโสมทอง โรงเรียนวัดพิบูล โรงเรียนวัดเกาะ โรงเรียนวัดรัชฎาธิฐาน โรงเรียนวัดช่างเหล็ก โรงเรียนวัดตลิ่งชัน และโรงเรียนวัดปรางสาท

2) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถามให้กับครูโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 คน

3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้รับคืน 160 ฉบับ และคัดเลือก เฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสิ้น 155 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 96.88 ของแบบสอบถามทั้งหมด ดังแสดงในตารางที่ 4

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกรายโรงเรียน

โรงเรียน	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนแบบสอบถาม	
		ที่ได้รับคืน และ มีความสมบูรณ์	ร้อยละ
ฉิมพลี	18	18	100.00
วัดชัยพฤกษ์มาลา	17	16	94.12
วัดไก่อติ๊ย	8	8	100.00
ชุมทางตลิ่งชัน	12	11	91.67
วัดมะกอก	7	7	100.00
วัดอินทราวาส	10	10	100.00
วัดทอง	7	7	100.00
วัดโพธิ์	10	10	100.00
วัดปากน้ำฝั่งเหนือ	15	14	93.33
วัดกระโสมทอง	4	4	100.00

ตารางที่ 4 (ต่อ)

โรงเรียน	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนแบบสอบถาม	
		ที่ได้รับคืน และ มีความสมบูรณ์	ร้อยละ
วัดพิบูล	9	9	100.00
วัดเกาะ	4	4	100.00
วัดรัชฎาธิษฐาน	14	13	92.86
วัดช่างเหล็ก	7	7	100.00
วัดดลิ่งชัน	8	8	100.00
วัดประสาธ	10	9	90.00
รวม	160	155	96.88

5. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการจัดกระทำข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแล้วคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ และถูกต้องไว้ แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ดังนี้

1. แบบสอบถาม ตอนที่ 1 จำแนกข้อมูลตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา คือ ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. หาจำนวน และค่าร้อยละของข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

2. หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมรายด้านและรายข้อ

3. เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมรายด้าน โดยการวิเคราะห์ใช้สถิติ t - test

4. แปลความหมายของค่าเฉลี่ย สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน ประเมินค่าตามแนวคิดของเบสท์ (Best. 1981 : 544) ดังนี้

1.00-1.49	หมายถึง	มีสภาพและปัญหาในระดับ	น้อยที่สุด
1.50-2.49	หมายถึง	มีสภาพและปัญหาในระดับ	น้อย
2.50-3.49	หมายถึง	มีสภาพและปัญหาในระดับ	ปานกลาง
3.50-4.49	หมายถึง	มีสภาพและปัญหาในระดับ	มาก
4.50-5.00	หมายถึง	มีสภาพและปัญหาในระดับ	มากที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1. คำนวณค่าสถิติพื้นฐานได้ โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. คำนวณหาค่าความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) (ประคอง กรรณสูตร. 2538 : 47)
3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยใช้ค่าทดสอบ t-test

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอน และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อความหมายที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมรายละเอียดดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	=	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	=	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	=	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	=	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
*	=	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	=	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบาย โดยเรียงลำดับหัวข้อเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผล

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผล

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้
แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านวิธีการสอน
ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และ
ด้านการประเมินผล จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้
แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านวิธีการสอน
ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และ
ด้านการประเมินผล จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
สำนักงานเขตตลิ่งชัน ดังแสดงในตารางที่ 5

ตาราง 5 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

สถานภาพ	จำนวน	ค่าร้อยละ
เพศ		
ชาย	38	24.52
หญิง	117	75.48
รวม	155	100.00
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	142	91.61
สูงกว่าปริญญาตรี	13	8.39
รวม	155	100.00
ประสบการณ์ในการทำงาน		
ต่ำกว่า 15 ปี	37	23.87
ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป	118	76.13
รวม	155	100.00

จากตารางที่ 5 แสดงว่า ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 155 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 75.48 เป็นเพศชาย จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 24.52 ในด้านวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 91.61 และมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.39 ส่วนประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 76.13 และประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 23.87

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน
ดังแสดงในตาราง 6-10

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน

(N = 155)

สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1. ด้านวิธีการสอน	3.64	.44	มาก
2. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้	3.50	.47	มาก
3. ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา	3.35	.62	ปานกลาง
4. ด้านการประเมินผล	3.59	.54	มาก
รวม	3.52	.43	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านวิธีการสอน

(N = 155)

ข้อ	สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านวิธีการสอน				
1	ครูจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง	3.79	.69	มาก
2	ครูจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม	3.70	.76	มาก
3	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกการอภิปรายกลุ่มย่อย	3.13	.74	ปานกลาง
4	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกนิสัยการเข้าสังคม เพื่อพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน	3.63	.66	มาก
5	ครูใช้คำถามให้นักเรียนฝึกทักษะกระบวนการคิดในการแก้ปัญหา	3.87	.66	มาก
6	ครูใช้สื่อการสอนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน	3.62	.75	มาก
7	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับสภาพในชีวิตประจำวัน	3.76	.69	มาก
8	ครูฝึกให้นักเรียนนำกระบวนการคิดวิเคราะห์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	3.64	.65	มาก
รวม		3.64	.44	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านวิธีการสอน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก ยกเว้นครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนฝึกการอภิปรายกลุ่มย่อย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน
ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้

(N = 155)

ข้อ	สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้				
1	ครูจัดสภาพภายในห้องเรียนให้สวยงามเพื่อจูงใจให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้	3.86	.72	มาก
2	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน	3.84	.76	มาก
3	ครูมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ให้เป็น แหล่งการเรียนรู้	3.83	.71	มาก
4	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นให้นักเรียนใช้ห้องสมุด เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง	3.32	.91	ปานกลาง
5	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ นอกโรงเรียน	2.90	.88	ปานกลาง
6	ครูใช้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติภายในโรงเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้	3.65	.75	มาก
7	ครูใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน	3.12	.75	ปานกลาง
รวม		3.50	.78	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านการสร้างสิ่งแวดล้อม
เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) และเมื่อพิจารณา
รายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก นอกจากครูจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
($\bar{X} = 3.32$) ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน
($\bar{X} = 2.90$) และครูใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับ
ปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน
ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา

(N = 155)

ข้อ	สภาพการจัดการการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา				
1	ครูให้คำปรึกษาและแนะแนวในเรื่องการเรียนให้กับนักเรียน	3.83	.78	มาก
2	ครูจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นแนวทาง พัฒนาคุณภาพนักเรียน	3.45	.83	ปานกลาง
3	ครูให้เวลากับนักเรียนในการให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ	3.68	.91	มาก
4	ครูแนะแนว เป็นผู้มีบทบาทในการให้คำปรึกษาและแนะแนว นักเรียน	3.32	.99	ปานกลาง
5	ครูได้ขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในการให้ความ ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหารุนแรงเกินกว่าที่ครูจะช่วยเหลือได้	2.46	.98	น้อย
6	ครูให้ความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานแนะแนว ในโรงเรียนแบบกัลยาณมิตร	3.75	.90	มาก
7	ครูนำผลวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้กับนักเรียน	3.46	.85	ปานกลาง
8	ครูจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนักเรียนในเรื่องจิตวิทยาเด็ก เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างนักเรียนและผู้ปกครอง	2.88	.97	ปานกลาง
รวม		3.35	.90	ปานกลาง

จากตาราง 9 แสดงว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในการแนะแนวและจิตวิทยา
โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า
ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง นอกจาก ครูได้ขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญ
เฉพาะทางในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหารุนแรงเกินกว่าที่ครูจะช่วยเหลือได้ อยู่ใน
ระดับน้อย ($\bar{X} = 2.46$) และครูให้คำปรึกษาและแนะแนวในเรื่องการเรียนให้กับนักเรียนอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน
ด้านการประเมินผล

(N = 155)

ข้อ	สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการประเมินผล				
1	ครูใช้แบบทดสอบมาตรฐาน เพื่อวัดความสามารถทางวิชาการ ของนักเรียน	3.50	.90	มาก
2	ครูสร้างแบบทดสอบตรงตามเนื้อหาการเรียนรู้	4.04	.72	มาก
3	ครูใช้แฟ้มสะสมงานเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลการเรียนรู้	3.32	.84	ปานกลาง
4	ครูนำผลการประเมินจากแฟ้มสะสมงานเป็นข้อมูลในการ พัฒนานักเรียน	3.38	.79	ปานกลาง
5	ครูประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากผลงานที่ได้จาก การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน	4.06	.63	มาก
6	ครูสนับสนุนให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์และประเมินผล การเรียนรู้ จากผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเอง	3.61	.77	มาก
7	ครูเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการ เรียนรู้ของนักเรียน	3.21	.97	ปานกลาง
รวม		3.59	.80	มาก

จากตาราง 10 แสดงว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านการประเมินผลโดยรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติ
อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ข้อครูใช้แฟ้มสะสมงานเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลการเรียนรู้
อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) ครูนำผลการประเมินจากแฟ้มสะสมงานเป็นข้อมูลในการ
พัฒนานักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) และครูเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม
ในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ดังแสดงในตาราง 11 – 15

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมและรายด้าน

(N = 155)

ปัญหาการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ปัญหา
1. ด้านวิธีการสอน	2.86	.63	ปานกลาง
2. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้	2.72	.60	ปานกลาง
3. ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา	2.65	.63	ปานกลาง
4. ด้านการประเมินผล	26.7	.63	ปานกลาง
รวม	2.72	.62	ปานกลาง

จากตาราง 11 แสดงว่า ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน
ด้านวิธีการสอน

(N = 155)

ข้อ	ปัญหาการจัดการการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ปัญหา
ด้านวิธีการสอน				
1	ครูจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง	3.01	.82	ปานกลาง
2	ครูจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม	2.94	.91	ปานกลาง
3	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกการอภิปรายกลุ่มย่อย	3.19	.81	ปานกลาง
4	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกนิสัยการเข้าสังคม เพื่อพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน	2.85	.84	ปานกลาง
5	ครูใช้คำถามให้นักเรียนฝึกทักษะกระบวนการคิดในการแก้ปัญหา	2.90	.93	ปานกลาง
6	ครูใช้สื่อการสอนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน	2.55	.99	ปานกลาง
7	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับสภาพในชีวิตประจำวัน	2.59	.84	ปานกลาง
8	ครูฝึกให้นักเรียนนำกระบวนการคิดวิเคราะห์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	2.48	.89	ปานกลาง
รวม		2.81	.87	ปานกลาง

จากตาราง 12 แสดงว่า ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้านวิธีการสอน โดยรวมมีปัญหายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีปัญหายอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน
ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้

(N = 155)

ข้อ	ปัญหาการจัดการการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ปัญหา
ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้				
1	ครูจัดสภาพภายในห้องเรียนให้สวยงาม เพื่อดึงใจให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้	2.35	.82	น้อย
2	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การเรียน การสอน	2.65	.90	ปานกลาง
3	ครูมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่ง การเรียนรู้	2.64	.83	ปานกลาง
4	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นให้นักเรียนใช้ห้อง สมุดเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง	2.88	.91	ปานกลาง
5	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ นอกโรงเรียน	3.13	.97	ปานกลาง
6	ครูใช้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติภายในโรงเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้	2.50	.92	ปานกลาง
7	ครูใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน	2.91	.91	ปานกลาง
รวม		2.72	.89	ปานกลาง

จากตาราง 13 แสดงว่า ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ โดยรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
($\bar{X} = 2.72$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
ยกเว้นปัญหาครูจัดสภาพภายในห้องเรียนให้สวยงามเพื่อดึงใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.35$)

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน
ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา

(N = 155)

ข้อ	ปัญหาการจัดการการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ปัญหา
ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา				
1	ครูให้คำปรึกษาและแนะแนวในเรื่องการเรียนให้กับนักเรียน	2.48	.90	น้อย
2	ครูจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นแนวทาง พัฒนาคุณภาพนักเรียน	2.74	.78	ปานกลาง
3	ครูให้เวลากับนักเรียนในการให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ	2.56	.88	ปานกลาง
4	ครูแนะแนว เป็นผู้มีบทบาทในการให้คำปรึกษาและแนะแนว นักเรียน	2.82	.89	ปานกลาง
5	ครูได้ขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในการ ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหารุนแรงเกินกว่าที่ครู จะช่วยเหลือได้	2.64	1.06	ปานกลาง
6	ครูให้ความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงาน แนะแนวในโรงเรียนแบบกัลยาณมิตร	2.49	.87	น้อย
7	ครูนำผลวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา ด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียน	2.68	.84	ปานกลาง
8	ครูจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนักเรียนในเรื่อง จิตวิทยาเด็ก เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างนักเรียน และผู้ปกครอง	2.81	.97	ปานกลาง
รวม		2.65	.90	ปานกลาง

จากตาราง 14 แสดงว่า ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา โดยรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$) และ
เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ข้อครูให้คำปรึกษา
และแนะแนวในเรื่องการเรียนให้กับนักเรียนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$) และครูให้ความร่วมมือกับ
ผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนแบบกัลยาณมิตรอยู่ในระดับน้อย
($\bar{X} = 2.49$)

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน
ด้านการประเมินผล

(N = 155)

ข้อ	ปัญหาการจัดการการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ปัญหา
ด้านการประเมินผล				
1	ครูใช้แบบทดสอบมาตรฐาน เพื่อวัดความสามารถทางวิชาการ ของนักเรียน	2.69	.84	ปานกลาง
2	ครูสร้างแบบทดสอบตรงตามเนื้อหาการเรียนรู้	2.37	.77	น้อย
3	ครูใช้แฟ้มสะสมงานเป็นส่วนใหญ่ในการประเมินผลการเรียนรู้	2.59	.82	ปานกลาง
4	ครูนำผลการประเมินจากแฟ้มสะสมงานเป็นข้อมูลในการ พัฒนานักเรียน	2.70	.84	ปานกลาง
5	ครูประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากผลงานที่ได้จาก การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน	2.51	.81	ปานกลาง
6	ครูสนับสนุนให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ และประเมินผล การเรียนรู้จากผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเอง	2.73	.86	ปานกลาง
7	ครูเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียน	2.99	.99	ปานกลาง
รวม		2.65	.85	ปานกลาง

จากตาราง 15 แสดงว่า ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ด้านการประเมินผล โดยรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$) และเมื่อพิจารณา
รายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นปัญหาครูสร้างแบบทดสอบ
ตรงตามเนื้อหาการเรียนรู้ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.37$)

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ดังแสดงในตาราง 16 – 18

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	เพศ				t
	ชาย (N = 38)		หญิง (N = 117)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านวิธีการสอน	3.56	.49	3.67	.42	1.37
2. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้น การเรียนรู้	3.38	.55	3.54	.44	1.79
3. ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา	3.16	.72	3.42	.59	2.16*
4. ด้านการประเมินผล	3.31	.57	3.68	.50	3.80*
รวม	3.35	.58	3.58	.48	2.77*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 แสดงว่า เพศชาย และเพศหญิงมีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านประเมินผลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมและรายด้าน
จำแนกตามวุฒิการศึกษา

สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	วุฒิการศึกษา				t
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		
	(N = 142)		(N = 13)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านวิธีการสอน	3.65	.45	3.60	.29	.40
2. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้น การเรียนรู้	3.51	.47	3.40	.52	.85
3. ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา	3.37	.64	3.21	.55	.85
4. ด้านการประเมินผล	3.60	.55	3.38	.37	1.43
รวม	3.53	.53	3.40	.43	1.07

จากตาราง 17 แสดงว่า ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน
ที่มีวุฒิศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการ
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมและรายด้าน
จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	ประสบการณ์ในการทำงาน				t
	ต่ำกว่า 15 ปี		ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป		
	(N = 37)		(N = 118)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านวิธีการสอน	3.60	.35	3.66	.47	.73
2. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้น การเรียนรู้	3.47	.40	3.51	.50	.46
3. ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา	3.22	.52	3.40	.66	1.54
4. ด้านการประเมินผล	3.57	.48	3.60	.56	.24
รวม	3.46	.41	3.54	.55	.98

จากตาราง 18 แสดงว่า ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน
ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 15 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 15 ปีขึ้นไป
มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้าน
ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครู โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ดังแสดงในตาราง 19 - 21

ตาราง 19 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

ปัญหาการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	เพศ				t
	ชาย (N = 38)		หญิง (N = 117)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านวิธีการสอน	2.75	.57	2.89	.65	1.27
2. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้น การเรียนรู้	2.62	.62	2.76	.59	1.2
3. ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา	2.67	.63	2.65	.65	.24
4. ด้านการประเมินผล	2.66	.59	2.65	.64	.04
รวม	2.68	.60	2.74	.63	.62

จากตาราง 19 แสดงว่า ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน เพศชาย และเพศหญิง มีปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมและรายด้าน
จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ปัญหาการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	วุฒิการศึกษา				t
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		
	(N = 142)		(N = 13)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านวิธีการสอน	2.87	.64	2.75	.61	.65
2. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้น การเรียนรู้	2.73	.59	2.68	.68	.26
3. ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา	2.65	.64	2.62	.72	.22
4. ด้านการประเมินผล	2.64	.64	2.72	.52	.43
รวม	2.73	.62	2.69	.63	.22

จากตาราง 20 แสดงว่า ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน
ที่มีวุฒิศึกษาระดับปริญญาตรี และมีวุฒิกศีกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีปัญหาการจัดการเรียนรู้
ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมและรายด้าน
จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ปัญหาการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	ประสบการณ์ในการทำงาน				t
	ต่ำกว่า 15 ปี		15 ปีขึ้นไป		
	(N = 37)		(N = 118)		
	X	S.D.	X	S.D.	
1. ด้านวิธีการสอน	3.15	.63	2.77	.61	3.32**
2. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้น การเรียนรู้	3.04	.49	2.62	.60	3.85**
3. ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา	2.93	.59	2.57	.64	3.02**
4. ด้านการประเมินผล	2.93	.63	2.57	.60	3.11**
รวม	3.01	.59	2.63	.61	3.87**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 21 แสดงว่า ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน
ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 15 ปี และที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป
มีปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน มีขั้นตอนในการศึกษา และผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผลของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผลของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยจำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ปีการศึกษา 2545 รวมทั้งสิ้น 291 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ปีการศึกษา 2545 ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่ายตามสัดส่วนของจำนวนครู ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น

160 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 160 ฉบับ เป็นฉบับที่สมบูรณ์ 155 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.88 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows—คำนวณค่าสถิติดังนี้

1. หาจำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

2. หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวม รายด้าน และรายข้อ

3. เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยใช้ค่า t (t - test)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน สรุปได้ดังนี้

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 155 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 75.48 และเป็นเพศชาย จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 24.52 ในด้านวุฒิการศึกษา ครูส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 91.61 และมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.39 ประสบการณ์ในการทำงาน ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 76.13 และเป็นครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 23.87

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน สรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.52$) และเมื่อพิจารณารายด้านและรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการแนะแนวและจิตวิทยา มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$)

2.1.1 สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านวิธีการสอน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก ยกเว้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนฝึกการอภิปรายกลุ่มย่อย มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$)

2.1.2 สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก นอกจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.32$) ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน ($\bar{X} = 2.90$) และครูใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$)

2.1.3 สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในการแนะแนวและจิตวิทยา โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง นอกจาก ครูได้ขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหารุนแรงเกินกว่าที่ครูจะช่วยเหลือได้ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.46$) และครูให้คำปรึกษาและแนะแนวในเรื่องการเรียนให้กับนักเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$)

2.1.4 สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านการประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อครูใช้แฟ้มสะสมงานเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) ครูนำผลการประเมินจากแฟ้มสะสมงานเป็นข้อมูลในการพัฒนานักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) และครูเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน สรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน

3.1.1 ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านวิธีการสอน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้อ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

3.1.2 ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการ สร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ โดยรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นปัญหา ครูจัดสภาพภายในห้องเรียนให้สวยงามเพื่อจูงใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.35$)

3.1.3 ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการ แนะนำและจิตวิทยา โดยรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$) และเมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ครูให้คำปรึกษาและแนะนำ ในเรื่องการเรียนให้กับนักเรียนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$) และครูให้ความร่วมมือกับผู้บริหาร โรงเรียนในการบริหารงานแนะนำในโรงเรียนแบบกัลยาณมิตรอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.49$)

3.1.4 ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการ ประเมินผล โดยรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นปัญหาครูสร้างแบบทดสอบตรงตาม เนื้อหาการเรียนรู้ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.37$)

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีสภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการแนะนำและจิตวิทยา ด้านการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 15 ปี และครูที่มี ประสบการณ์ในการทำงาน ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 5 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน รวมทั้ง ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 15 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผล พบว่า โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านวิธีการสอน ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในปัจจุบัน ครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอน โดยจัดกิจกรรมการสอนอย่างหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดและความสามารถของแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร (สำนักการศึกษา. 2545 : 5) ที่มุ่งเน้นคุณภาพการจัดการศึกษา โดยให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การสัมมนาทางวิชาการ การศึกษาดูงาน การจัดนิทรรศการทางวิชาการ เป็นต้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สร้างความตระหนักให้กับข้าราชการครูในสังกัดทำให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงส่งผลให้ข้าราชการครูในสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน มีระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนในสังกัด

กรุงเทพมหานคร จัดทำโครงการ 5 ส. โครงการส่งเสริมบรรยากาศสวดสวดวิชาการศึกษาเน้นการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาดสวยงาม มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ห้องสมุดให้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ อีกทั้งการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับเอกศักดิ์ บุตรลับ (2537: 355) ที่กล่าวว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและใช้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ในด้านการกระตุ้นให้ผู้เรียนให้ความสนใจในการเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เกิดทักษะในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองทำให้เพิ่มพูนประสบการณ์เดิมของผู้เรียน และเปลี่ยนแปลงเจตคติในทางที่พึงประสงค์ได้ และคอสดิน (Grush and Costin 1975 : 64) ให้ความเห็นว่าครูควรมีความกระตือรือร้น มีความสามารถ ขยันขันแข็ง สามารถควบคุมกิจกรรมในชั้นเรียนได้ดี เปิดโอกาสให้มีการอภิปรายในชั้นเรียน กระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงออกตามความรู้ความสามารถของนักเรียน และครูต้องเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียนให้ทันต่อความรู้ใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และสอดคล้องกับ ลอเลนซ์ เอสต้า (Lawrence Estes,1991) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “The Design of learning Environments (Playgrounds, Elementary Classroom)” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาว่าสิ่งแวดล้อมช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการตอบสนองทางการสร้างสรรค์ โดยได้ทดสอบจัดสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน และในห้องเรียน สำหรับนักเรียนเกรด 3 ผลการวิจัยพบว่า สิ่งแวดล้อมเป็นแรงเสริมให้นักเรียนและครูมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนเกิดการตอบสนอง มีความคิดหลากหลาย สามารถแสดงออกมากขึ้น

สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียนยังมีบทบาทไม่ชัดเจนในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน อีกทั้งผู้ปกครองและชุมชนยังไม่ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมแนะแนวเท่าที่ควร ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนจะมอบหมายให้ครูแนะแนวและครูฝ่ายปกครองดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวด้วยบุคลากรในโรงเรียนมากกว่าขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรจากภายนอก

สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านการประเมินผล พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประเมินผลการเรียนรู้จำเป็นต้องใช้รูปแบบการประเมินหลากหลาย เช่น การทดสอบการใช้แฟ้มสะสมงาน ผลงานของนักเรียน ทักษะการปฏิบัติจริง ลักษณะนิสัยของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่ต้องเก็บข้อมูล และนำมาสรุปผลดังที่ สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542 : 25-34) ได้กล่าวว่า

การประเมินผลการเรียนตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่ใช้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งต้องประกอบด้วย ระบบการประเมินผลควบคู่กับกระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ใช้วิธีการประเมินจากสภาพจริง ใช้แฟ้มสะสมงานในการประเมินตนเอง การบันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง และสถานศึกษาเป็นผู้ประเมินผลการเรียนภายใต้การกำหนดของกรรมการโรงเรียน

2. ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา ด้านการประเมินผลโดยรวม พบว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง และเพื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านวิธีการสอน โดยรวมมีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนส่วนใหญ่รับผิดชอบการสอนหลายวิชา หลายระดับชั้น และแต่ละห้องเรียนมีนักเรียนในความรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก ทำให้การแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อฝึกการอภิปรายกลุ่มย่อย การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อฝึกทักษะ การทำงานเป็นกลุ่ม การเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมมาก จึงส่งผลให้ครูประสบปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในด้านวิธีการสอน ซึ่งสอดคล้องกับวิชัช วงษ์ใหญ่ (2537 : 142) ได้กล่าวไว้ว่า ข้อจำกัดของการสอนเป็นทีมประการหนึ่ง คือ การสับเปลี่ยนกลุ่มการเรียนรู้บ่อย ๆ ถ้าไม่มีการวางแผนที่ดีจะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนสับสน การแบ่งงานไม่ชัดเจน การจัดเวลา ความสะดวกของผู้สอนแต่ละคนรวมถึงปัญหาด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้สอนแต่ละคน ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลให้กระบวนการเรียนการสอน ขาดความต่อเนื่องและเชื่อมโยง นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดกลุ่มผู้เรียนขนาดใหญ่เพื่อฝึกการปฏิบัติเป็นปัญหาในระดับมาก

ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่เป็นปัญหาในระดับมาก คือ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูไม่สะดวกในการพานักเรียนจำนวนมากออกนอกสถานศึกษา เนื่องจากมีปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจจะก่อให้เกิดความไม่สะดวกและใช้เวลามากในการจัดกิจกรรม การควบคุมดูแลนักเรียนอาจไม่ทั่วถึง ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยได้ มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งส่วนใหญ่การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้นอกสถานที่มักจัดในรูปแบบโครงการทัศนศึกษาซึ่งจัดปีละ 1 ครั้งเป็นส่วนใหญ่ ครูจึงสะดวกที่จะจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในห้องเรียน

ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่เป็นปัญหาในระดับมาก คือ ครูแนะแนวเป็นผู้มีบทบาทในการให้คำปรึกษาและแนะแนวนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตำแหน่งครูแนะแนวในแต่ละโรงเรียนมีไม่ครบทุกโรงเรียน ครูแนะแนวที่ทำหน้าที่แนะแนวและให้บริการแนะแนวในโรงเรียนอาจไม่ใช่ครูแนะแนวโดยตรงและมีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับสาขาแนะแนว แต่ผู้บริหารโรงเรียนจะพิจารณาครูที่มีคุณสมบัติเหมาะสมทำหน้าที่เป็นครูแนะแนวเพื่อให้คำปรึกษากับนักเรียนที่ประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งดำเนินการหาวิธีแก้ไขปัญหานักเรียนร่วมกันโดยความร่วมมือกับทุกฝ่าย เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง บทบาทหน้าที่ของครูทุกคนจึงต้องมีส่วนร่วมในการแนะแนวให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในความรับผิดชอบของตนเช่น ครูประจำชั้นก็มีหน้าที่ดูแลนักเรียนในชั้นเรียนอย่างใกล้ชิดและทำหน้าที่การสอนในรายวิชาที่ได้รับมอบหมายอีกด้วย

ปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ด้านการประเมินผล มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังใช้การประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบเป็นหลัก ขาดการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งแท้จริงแล้ว การวัดผลและประเมินผลในปัจจุบันเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และแสดงความก้าวหน้า ความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับนาคยา ปิรันธนา นนท์ และคณะ (2545: 220-221) ได้กล่าวถึงหลักการของการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีจุดประสงค์หลักในการประเมินคือการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียนระบบ การประเมินคือ การประเมินผลในชั้นเรียน โดยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ โครงการงาน การทดสอบ ผลการปฏิบัติและนิทรรศการ แลบบันทึกลีลาเสียงและแลบบันทึกลีลาภาพ การทดลอง แฟ้มสะสมงาน และบันทึกประจำวัน และการประเมินผลโดยมีวัตถุประสงค์อื่นเช่น เป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นการปรับปรุงแก้ไข และตรวจสอบความรับผิดชอบของนักเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน พบว่า

3.1 ครูที่มีเพศต่างกัน มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความถนัดและความสามารถของครูในด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้าน

การประเมินผลระหว่างเพศชายและเพศหญิงไม่เท่าเทียมกัน ประกอบกับอัตราการบรรจุครูที่มีวุฒิเอกจิตวิทยาและเอกแนะแนว มีจำนวนน้อย ทำให้การจัดสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเกิดความแตกต่างกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับสมนึก ประเสริฐปาณิจิตร (2532 : 182) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการปฏิบัติการสอนของครูมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 7 ผลการวิจัย พบว่า ครูชายกับครูหญิงมีความต้องการแตกต่างกันในด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน เช่นเดียวกับนางเยาว์ อุทุมพร (2540 : 84) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการนิเทศของครูธุรกิจ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชา วิธีสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยจำแนกครูตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และขนาดโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า ครูธุรกิจที่มีเพศต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ครูมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีวุฒิปริญญาตรีและวุฒิสสูงกว่าปริญญาตรี รับผิดชอบสอนนักเรียนในระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งครูผู้สอนวุฒิการศึกษาปริญญาตรีก็สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้ ไม่แตกต่างจากครูที่สอนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

3.3 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 15 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน พบว่า

4.1 ครูที่มีเพศต่างกัน มีปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4.2 ครูมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษามีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยไม่กำหนดเพศ และวุฒิการศึกษา ทำให้ครูทุกคนมีโอกาสพัฒนาตนเองได้เท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับพิชัย ผกาทอง (2542 : 33-34) ที่กล่าวว่า วิธีการพัฒนาคุณภาพบุคลากร อาจกระทำได้โดยการฝึกอบรมบุคลากรก่อนบรรจุแต่งตั้ง หลังบรรจุแต่งตั้งเพื่อสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมกิจกรรมการประชุม และสัมมนาทางวิชาการกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ให้กว้างขวางมากขึ้น

4.3 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 15 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผล โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่ามีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน ประสบการณ์ในการฝึกอบรม เทคนิค วิธีการสอน กระบวนการจัดการเรียนรู้ และสามารถมองปัญหาการทำงานในด้านการสอน ตลอดจนมีวิธีการคิดวิเคราะห์ปัญหา และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่น้อยกว่า อีกทั้งครูมีความจำเป็นต้องปรับตนเองในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับแผนการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพที่มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้นักเรียนมีคุณภาพที่พึงประสงค์ของสังคมจึงทำให้ครูต้องปรับปรุงสภาพวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา และด้านการประเมินผล รวมทั้งการพัฒนาตนเอง และแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากจึงมุ่งปรับตนเองให้เป็นผู้รู้ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ สิวัดน์ วัฒนวงศ์ (2538 : 186-188) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์จะเป็นตัวชี้วัดสภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถกำหนดความสนใจ ความต้องการ ค่านิยม และทัศนคติ รวมถึงความสามารถในการช่วย ในการขยายวิสัยทัศน์ ให้บุคคลเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ดีขึ้น ประสบการณ์จึงส่งผลให้ผู้มีประสบการณ์ด้านการสอนมากกว่าจะมองเห็นปัญหาและสภาพรวมของงานนั้นได้ดี ตั้งแต่การวางแผน กำหนดเนื้อหา และวิธีการสอน ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่า ประสบการณ์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หากเกิดจากการสั่งสมของบุคคลตามช่วงเวลาที่ผ่านมาแล้วไปแต่ละปี จากการวิจัยของ กำธร เศรษฐกุล (2535 : 135) ยังพบว่า กลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก มีขวัญสูงในด้านความสามัคคี ความพอใจในการสอน การสนับสนุนทางการศึกษาของชุมชน มากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อย จึงส่งผลให้มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่สูง จากการวิจัยของชุตีรัตน์ เจริญสุข (2545 : 105) พบว่า ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 3 ปี มีประสบการณ์ ทักษะ หรือความชำนาญน้อยกว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปีขึ้นไป จึงเป็นผลให้นักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดการเรียนการสอนด้านผู้สอนและด้านผู้เรียนแตกต่างกัน นอกจากนี้ ทิพวรรณ ไชยปัทมภ์ (2543 : 100) ได้ทำการศึกษาปัญหาการถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนของพัฒนากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมการพัฒนาชุมชน พบว่า พัฒนากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 1 ปี มีปัญหาการถ่ายทอดความรู้ทั้งสองด้านมากกว่าพัฒนากรที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 ปีขึ้นไป จึงส่งผลให้ผู้มีประสบการณ์มากประสบปัญหาการถ่ายทอดความรู้ต่ำกว่าผู้มีประสบการณ์น้อย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลให้ครูที่มีประสบการณ์

ทำงานต่างกัน ประสบปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในด้านวิธีการสอน ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา ด้านการประเมินผลแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ควรพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนดังนี้

1. วางแผนพัฒนาครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยให้มีโอกาสเพิ่มประสบการณ์การทำการสอนในด้านการประเมินผล การจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง เช่น การสัมมนาทางวิชาการ การศึกษาดูงานในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนด้านการประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพการสอน อบรมความรู้ด้านการประเมินผล ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา รวมทั้งการศึกษา ดูงาน ในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เปิดโอกาสให้ครูที่มีความสนใจด้านจิตวิทยาและการแนะแนวได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงานด้านจิตวิทยาและการแนะแนว จากหน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของข้าราชการครูให้มีศักยภาพในตนเองเพิ่มขึ้น เพื่อนำความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องจิตวิทยาและการแนะแนวมาให้บริการกับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบวิธีการสอนที่ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้
2. ควรศึกษาความต้องการและความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *แนวคิด ข้อสังเกตเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา*.
กรุงเทพฯ : อรุณสภา.
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน*
ข้อมูลสารสนเทศ. กรุงเทพฯ : อรุณสภา.
- กลุ่มครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543) ผลงาน *MIND MAPPING*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กองวิชาการ, สำนักการศึกษา. (2545). *แผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร*
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กมล เวียงสุวรรณ และนิตยา เวียงสุวรรณ. (2539). *แนวคิดการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน*
และ แนวทางในการจัดตั้งศูนย์บริการด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
สำหรับสายงานด้านมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท คอมแพคพริ้นท์ จำกัด.
- กฤษณา ตรียมณีรัตน์. (2544). *ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การ*
เสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิต
- วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษณ์ คำชาย. (2540). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- เกสร สิงห์ชนะ. (2535). *การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา*
พุทธศักราช 2512 (ฉบับปรับปรุง 2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 และ 2 ประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ค.ม. (ประถมศึกษา) กรุงเทพมหานคร.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานกฤษฎีกา. (2541). *การปฏิรูปการเรียนรู้*
ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ : ไอเดีย สแควร์.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานกฤษฎีกา. (2544). *การสอนแบบทักษะชีวิต*
แบบมีส่วนร่วม โดยครูสมใจ ปราบพล. นนทบุรี : บริษัท แดนดิ มีเดีย จำกัด.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *จุดประกายปฏิรูป*
การเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานกฤษฎีกา. (2541). *ปฏิรูปการเรียนรู้ตัวอย่าง*
ความสำเร็จจากประสบการณ์จริง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงานกฤษฎีกา. (2544). *หนังสือชุดปฏิรูปการเรียนรู้*
ตัวอย่างความสำเร็จจากประสบการณ์จริง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จตุรงค์ เหมรา. (2537). *สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (พลศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา .
- จริยา อภิรักษ์อำภา. (2542). *ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันโรคเอดส์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา .
- เจดศักดิ์ ชุมนุม. (2541). *โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ชาติรี สำราญ. (2544). *ครูรู้ได้อย่างไรว่าเด็กเกิดการเรียนรู้* กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ชุตีรัตน์ เจริญสุข. (2545). *ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาการเตรียมประสบการณ์วิชาชีพในสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา*. สารนิพนธ์ กศม.(ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทศพล เชื้อชวนาญประพันธ์. (2543). *การปฏิรูปการเรียนรู้มุมมองของเด็ก*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- ทศพล สังทิตนุ. (2533). *ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางบ้านทางโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 10*. วิทยานิพนธ์ คม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- ทิพพรรณ ไชยูปถัมภ์. (2543). *การศึกษาปัญหาการถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชน ของพัฒนาการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรมพัฒนาชุมชน*. วิทยานิพนธ์ กศม.(การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงเยาว์ อุทุมพร. (2540). *ความต้องการนิเทศการสอนของครูธุรกิจโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- นิติกร โรจนวิภาค. (2533). *ปัญหาการบริหารพลศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการในกลุ่มภาคกลาง*. วิทยานิพนธ์ คม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- นรินทร์ สุวรรณชัย. (2542). *ความคิดเห็นของครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจง บุญการี. (2527). *สภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

✓ บุนหา วัฒนะ. (2534). *วิธีการเรียนรู้ของเด็กในทรรณะของผู้เชี่ยวชาญ*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา.

ปทีป เมธาคณวุฒิ. (2542). *การพัฒนารูปแบบหลักสูตรและการเรียนการสอนสาขาคอมพิวเตอร์ที่บูรณาการจริยธรรมคอมพิวเตอร์ รายงานการวิจัย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ประกาย จิโรจน์กุล. (2532). *ผลของปัจจัยนำเข้าบางประการและสภาพการเรียนการสอนต่อความสามารถในการคิด แก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาลในระบบการศึกษาพยาบาลศาสตร์ที่เน้นชุมชน*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประคอง กรรณสูตร. (2538). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2540). *การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านพลศึกษา* : กรุงเทพฯ : เอส อาร์ พรินติ้งลิมิตเตด พาร์ทเนอร์ชิป.

ประเวศ วะสี. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

✓ ประสาท อิศรปรีชา. (2538). *สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : นานักขการพิมพ์. พงศ์ หรดล. (2531 : 108). *การวางแผนการสอนอุตสาหกรรมศึกษาเชิงระบบ*.

กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูพระนคร. 2531.

พนม ลิมอารีย์. (2533). *การแนะแนวเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ โอ เอส พรินติ้ง เฮาส์.

พบพร บำรุงจิต. (2542). *การศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.

พรศรี โจรณ์เมฆี. (2540 : 16). *ปัญหาการสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาบัญชีระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง*. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2540. อัดสำเนา.

_____ (2534). *รายงานการศึกษาวิจัยและสรุปสัมมนาวิชาการเพื่อเกณฑ์มาตรฐานในการกำหนดบุคลากรงบประมาณและสถานที่ในการพัฒนาการพลศึกษาและกีฬาของสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมพลศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.

พิชัย ผกาทอง, ดร. (2541 : มกราคม). *มหาจุฬาย กับการพัฒนาบุคลากร*. พุทธจักร.

52(1) : 33 — 34.

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2531). บทบาทของชุมชนต่อโรงเรียน เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช นนทบุรี.
- มาลินี จุฑะระพ. (2537). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : บริษัท อักษรพัฒนา จำกัด.
- มาลี จุฬา. (2544). การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2537). หลักการแนะแนว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วน จำกัด ภาพการพิมพ์.
- เรียงชัย จงพิพัฒนสุข. (2543). คู่มือผู้ปกครองและครู การเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ละเอียด ลิมอักษร. (พฤษภาคม 2520) ที่พึ่งของเด็ก ประชาศึกษา.
- เลิศ อานันทะ. (2535). เทคนิควิธีการสอนศิลป์เด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วรรณ โสมประยูร. (2540). การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านคณิตศาสตร์. นนทบุรี : เอส อาร์ พรินต์ลิมิตเตด พาร์ทเนอร์ชิป.
- วัลลภา ฉลากบาง. (2535). จิตวิทยาการแนะแนวเด็กประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ โอ. เอส. พรินต์ เอ๊าส์.
- วยุภา จิตรสิงห์. (2534). การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ครูใช้คำถามแบบเชื่อมโยงเนื้อหาและเชื่อมโยงประสบการณ์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2540). กระบวนทัศน์ใหม่ : การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล. นนทบุรี : SR PRINTING LIMITED PARTNERSHIP.
- _____. (2542). พลังการเรียนรู้. นนทบุรี : SR PRINTING LIMITED PARTNERSHIP.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2536). ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิมลเวลาอาร์ต.
- สมนึก ประเสริฐปาริฉัตร. (2532). ความต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการปฏิบัติการสอนของครูมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 7. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ สันธะระเวชญ์. (2541). มุ่งสู่คุณภาพการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช จำกัด.

- สุชา จันทรหอม. (2536). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. (2540). *การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านวิทยาศาสตร์และมิติสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุปรีชา หิรัญโต. (2524). *การวางแผนด้านอาคารและสภาพแวดล้อม. ในเอกสารชุดวิชาการวางแผนพัฒนาโรงเรียน หน่วยที่ 5. สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*.
- สมณฑา พรหมบุญ. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้นแบบการเรียนรู้ทางด้านทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ถ่ายเอกสาร.
- สมณฑา พรหมบุญ. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. นนทบุรี : เอส อาร์ พรินต์ติ้ง ลิมิตเตดพาร์ทเนอร์ชิป.
- สมน อมรวีวัฒน์. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ✓ สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2533). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2538). *จิตวิทยาการเรียนรู้วัยผู้ใหญ่*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2540). *แฟ้มสะสมงาน Portfolio*. กรุงเทพฯ : ที พี พรินท์ จำกัด.
- เสาวณี เกียรติ. (2540). *จุดมุ่งหมายและศักยภาพของแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ : สำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ.
- โสภณ โสมดี. (2526). *ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร กลุ่มการทำงานและอาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เขตการศึกษา 6. ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2544). *คู่มือการดำเนินงานโครงการโรงเรียนเพื่อนเด็ก ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา.
- อรพรรณ พรสีมา. (2540). *ศูนย์วิทยาการนวัตกรรมการพัฒนาศักยภาพเด็ก*. นนทบุรี : เอส อาร์ พรินต์ติ้ง ลิมิตเตด พาร์ทเนอร์ชิป.
- อาทร รัตนคำนวน. (พฤษภาคม 2522). “ท่านอาจช่วยลูกหลานของท่านในเรื่องการเรียนการสอน” *วารสารการศึกษาเอกชน*. 4 (8) : 3-4.
- อารี พันธุ์มณี. (2534). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : บริษัท เลิฟ แอนลิฟ เพชส จำกัด.
- อุบล ตูจินดา. (2532). *หลักและวิธีสอนศิลปะ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- อุษณีย์ เย็นสบาย. (2533). จิตวิทยาแนะแนว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ โอ เอส พรินติ้ง เฮ้าส์.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2540). การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน. กรุงเทพฯ : ฟันนี่พับลิชชิ่ง.
- เอกศักดิ์ บุตรลับ. (2537). ครูและการสอน. เพชรบุรี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- Allrad.R.J. (1979 ,November). *"Teacher Behavior directed toward individual Students in Physical Education classes : TheInfluence of Student gender and class Apraticipation,* Dissertation Abstracts International.
- Best, John W.....(1978). Research in Education. New Jersey : Prentice – Hall.
- Bird.T. (1990). *The school teacher's portfolio:An essay on possibilities.* 2 nd ed.Newbury Park.CA:Sage.
- Boom . (1981). *BS.Evaluation to improve learning.* New York : Mc Graw-Hill.
- Buch,Charle A. (1975). *Found of physical education.* St Louis:The C. V. Mosby.
- ✓ Klein.S.B. (1991). *Learning* New york : Mc Graw-Hill, INC.
- Richey R.W. (1958). *Planning For teaching : AnIntroduction to education.* NewYork : McGraw Hill Book Co.
- ✓Rohwer,W.D.Rohwer,Cpand B-Howe, J.R. (1980). *Educational Psychology .* New York : Holt , Rinchart and Winstion.
- Urbanski,Joseph Valentine. (1981). *"The Effects of Four E Strategies and the student's Relevant know ledge on the Meaningful Learning of a geometrie Concept."* Dissertation Abstracts.
- Vermont.D.F. (1985). *"Comparative Effeetiveness of Instructional Strategies on Developing the Chemical Mole Comcept".* Dissertation Abstracts International.
- Wiggins.G. (1989). *A true test :Toward more authentic and equitable assessment.* Phi Delta Kappa.
- ✓Zimbado.P.G.and Ruth .F.L (1979). *Psychology and life.* Glenview,lil : Scott. Foresman.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

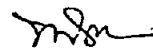
ในการนี้ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์ข้าราชการครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุณาตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีทั้งสิ้น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. สภาพและปัญหาด้านวิธีการสอน
2. สภาพและปัญหาด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้
3. สภาพและปัญหาด้านการแนะแนวและจิตวิทยา
4. สภาพและปัญหาด้านการประเมินผล

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณครูทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้เป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นางพนิดา ปานอ)

ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนนิมพลี

ตอนที่ 1

แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่ว ๆ ไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม
โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความตามความจริง

1. เพศ
 () ชาย
 () หญิง
2. ระดับการศึกษา
 () ปริญญาตรี
 () สูงกว่าปริญญาตรี
3. ประสบการณ์ในการทำงาน
 () ต่ำกว่า 15 ปี
 () ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณารายละเอียดจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน ใน 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านวิธีการสอน
2. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้
3. ด้านการแนะแนวและจิตวิทยา
4. ด้านการประเมินผล

โดยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือแต่ละข้อที่ตรงกับสภาพและระดับปัญหามากที่สุด เทียบกับคะแนน 5 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
 เทียบกับคะแนน 4 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
 ปานกลาง เทียบกับคะแนน 3 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นปานกลาง
 น้อย เทียบกับคะแนน 2 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย
 น้อยที่สุด เทียบกับคะแนน 1 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ					ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	<u>ด้านวิธีการสอน</u> ครูจัดกิจกรรมกลุ่มมุ่งให้นักเรียนได้แสดงออก			✓				✓			

จากตัวอย่าง หมายความว่า ผู้ตอบแจ้งให้ทราบว่าระดับการปฏิบัติ ครูจัดกิจกรรมกลุ่ม มุ่งให้นักเรียนได้แสดงออก อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับปัญหาที่เกิดจากครูจัดกิจกรรมกลุ่มมุ่งให้นักเรียนได้แสดงออก มีระดับปัญหามาก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร.มารศรี สุธานี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. นางวิไลวรรณ ถึกไทย ศิษยานุเทศ์ 7 สำนักงานการศึกษา
กรุงเทพมหานคร
4. นางสุชาดา เจริญยิ่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับ 8 โรงเรียนบางแคเนื่องสงวาลย์
สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร
5. นายสุรศักดิ์ วิมลรัตนชัยศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับ 8 โรงเรียนนิมพลี
สำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางพนิดา ปานอ
วัน เดือน ปีเกิด	15 กุมภาพันธ์ 2503
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนนิมพลี สำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170 โทร. 0 2448 4900
ประวัติการศึกษา	2524 ปกศ.สูง (วิทยาศาสตร์) วิทยาลัยครูสวนสุนันทา กศ.บ.(วิทยาศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ